

SUOMENMAAN VIRALLINEN TILASTO.

IX.

ALAMAINEN KERTOMUS

SUOMENMAAN ALKEISOPPILAITOSTEN

TILASTA JA TOIMINNASTA

LUKUVUOSINA 1887—1890.

Koulutoimen Ylihallituksen antama.

HELSINGISSÄ,
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA,
1891.

Alamainen kertomus, jonka Koulutoimen Ylihallitus on antanut maamme Alkeis-oppilaitosten tilasta ja toiminnasta 1 p:stä Syyskuuta vuonna 1887 Syyskuun 1 päivään vuonna 1890 kuluneelta ajalta.

Pääasiallisena tunnusmerkkinä kolmenvuoden-ajalle 1887—1890, jolloin ei ole ryhdytty mihinkään tärkeimpiin muutoksiin koulujärjestelmässä, on edellisenä kolmenvuoden-aikana perustettujen uusien oppilaitosten jatkuva kehittyminen. Turun ja Oulun suomalaisten klassillisten lyseoin sekä Helsinkiin muutetun suomalaisen normaalilyseon järjestäminen ja viimeainitusta muutoksesta riippuva Hämeenlinnan lyseon muuttaminen tavalliseksi klassilliseksi lyseoksi ovat loppuun suoritettut. Uudesta perustetut Tampereen ja Savonlinnan suomalaiset sekä Turun ruotsalainen reaalilyseo ovat kehittyneet seitsemänluokkaisiksi. Sen ohessa on kaksi uutta suomalaista klassillista lyseota perustettu, toinen Joensuuhun, jossa neliluokkainen alkeiskoulu Syyskuun 1 päivästä 1889 luokka luokalta laajennetaan klassilliseksi lyseoksi, ja toinen Poriin, missä neliluokkainen suomalainen alkeiskoulu Syyskuun 1 päivästä 1890 on tullut täydelliseksi klassilliseksi lyseoksi, sitenkun valtio kerrallaan on ottanut huostaansa neljä yksityistä luokkaa, jotka olivat koulun jatkona. Helsingin, Wiipurin, Kuopion, Jyväskylän ja Oulun uusien suomalaisten tyttökoulujen järjestäminen on myöskin loppuun saatettu. Vielä mainittakoon että on myönnetty lupa ottaa myöskin tyttöjä oppilaiksi Loviisan, Heinolan ja Tornion alkeiskouluihin, jotavastoin samassa tarkoituksessa tehdyt anomukset muutamista muista seuduista eivät ole saavuttaneet armollista huomiota.

Lyseoiden luku, joista eivät kaikki vielä olleet täydellisiä, lukuvuosina 1887—1889 oli 18 sekä lukuvuotena 1889—1890 19; oppilasmäärä niissä oli kolmena lukuvuotena 1887—1890, eri vuosina 3,515, 3,435 ja 3,478. Kahdessatoista tyttökoulussa oli oppilasten luku samalla aikaa, eri vuosina 1,444, 1,450 ja 1,410 ja alkeiskouluissa ynnä lakkautettavien reaalikoulujen jällellä olevilla luokilla, eri vuosina 996, 943 ja 844. Alkeiskouluja oli lukuvuosina 1887—1889 luvultaan 22, joka luku seuraavana lukuvuonna väheni yhden.

Kummankin kotimaisen äidinkielen mukaan olivat oppilaat jaetut seuraavalla tavalla:

<i>Lyseoissa:</i>	1887—1888.	1888—1889.	1889—1890.
Ruotsalaisia	1,810.	1,906.	1,629.
Suomalaisia	1,643.	1,469.	1,797.
<i>Tyttökouluissa:</i>			
Ruotsalaisia	932.	929.	869.
Suomalaisia	482.	483.	509.
<i>Alkeiskouluissa:</i>			
Ruotsalaisia	417.	380.	336.
Suomalaisia	566.	554.	472.

Ylihallitus on antanut täydellisiä tilastollisia yleissilmäyksiä kysymyksenalaiselta aikakaudelta.

Samoin kuin tätäkin ennen on tapahtunut, tehdään tässä alempana yhteisessä yleissilmäyksessä selvää laajemmanlaatuisista toimenpiteistä. Yksityisiä oppilaitoksia ja opettajistoa koskevat ilmoitukset liittyvät samanlaisiin, Ylihallituksen edellisessä kolmivuotiskertomuksessa yhdistettyihin ilmoituksiin, joista ne siten ovat suorana jatkona.

I. Yhteinen yleissilmäys.

Teidän Keisarillisen Majesteettinne armollisella julistuksella Toukokuun 7 päivästä 1888 myönnettiin opettajille ja opettajattarille, jotka yksityisten oppilaitosten palveluksesta ovat tulleet valtion virkaan, oikeus määrättyillä ehdoilla eläkkeen saamiseen nähden saada hyväkseen lukea puolen siitä ajasta, minkä he ovat palvelleet yksityisissä oppilaitoksissa, ei kuitenkaan yli kymmenen vuoden. Tätä oikeutta koskevia hakemuksia on useita annettu Ylihallitukseen siinä järjestyksessä, kuin mainittu armollinen julistus säätää, ja sitten lopullisesti ratkaistu Keisarillisen Senaatin Talous-osastossa.

Armollisessa julistuksessa Toukokuun 28 päivästä 1889 säädettiin että, kun virkamies kivulloisuuden tähden tahii yksityisiä asioita varten myönnetyn virkavapauden perustuksella yhtämittaa on ollut kuusi kuukautta tahii pitemmän aikaa virkaansa hoitamatta, niin on tämä aika palkan tahii palkkion koroituksen saamiseen nähden vähennettävä hänen palvelus-ajastansa sekä että, mitä erittäin koskee Yliopiston ja muiden oppilaitosten opettajia, jokainen samanlaisesta syystä koko lukukauden nautittu virkavapaus on vähennettävä virkavuosista.

Armollisella julistuksella Elokuun 6 päivästä 1889 säädettiin että muutamia Wiipurin läänin kaupunkeja koskeva velvollisuus antaa erityistä apua koulujen ylläpitämiseksi olisi siitä alkaen lakkaava.

Keisarillisen Senaatin Talous-osaston tekemän alamaisen esityksen johdosta säädettiin armollisella julistuksella Elokuun 22 päivältä 1889, muuttamalla erityisiä määräyksiä armollisessa koulujärjestyksessä Elokuun 8 päivältä 1872 ja armollisissa asetuksissa Elokuun 23 päivältä 1883 ja Marraskuun 27 päivältä 1885: 1:ksi että oppilaan tulee kunkin lukukauden alussa maksaa opetuksesta, alkeisopistoissa Helsingissä 25 markkaa ja muissa kaupungeissa 20 markkaa, sekä tyttökoulussa Helsingissä 50 markkaa ja muissa kaupungeissa 40 markkaa; 2:ksi että vapautusta lukukausimaksun suorittamisesta ei ole; 3:ksi että alkeisopistoin ja tyttökouluin ensimmäisellä luokalla kuin myöskin Helsingin tyttökoulujen valmistavilla luokilla älköön kukaan oppilas olko vapautettu säädettyjen lukukausimaksujen suorittamisesta, kuitenkin niin että, kun kaksi tahi useampia sisaruksia samaan aikaan käyvät samassa opistossa, Elokuun 8 päivänä 1872 annetun armollisen koulujärjestyksen 24 §:n 2:ssa kohdassa myönnetty maksun määrän helpoitus edelleen on noudatettavana myöskin äskenmainituilla luokilla; 4:ksi että kysymyksenalaisten oppilaitosten muille luokille saadaan vapaaoppilaksi ottaa korkeintaan viidesosa koko oppilasluvusta näillä luokilla, kuitenkin niin että muutos alkaa ainoastaan luokka luokalta, sekä että muutoin samanlaisissa suhteissa muualta kuin koulukaupungista olevalle oppilaalle myönnetään etuoikeus siihen verraten, jolla on kotinsa koulukaupungissa; 5:ksi että II kohdan mukaan armollisessa asetuksessa Elokuun 23 päivältä 1883 oppilaille lyseoiden ja alkeiskoulujen II—IV luokilla määrättyissä tapauksissa myönnetty vapaus vaihtaa toiselta puolen latina saksaan ja venäjään II luokalla kuin myöskin saksaan ja piirustukseen III ja IV luokalla sekä toiselta puolen kolme viimeainittua ainetta latinaan saa toisella luokalla tapahtua ainoastansa siinä tapauksessa, että vähintäänkin viisi oppilasta ilmoittautuu sellaiseen vaihtamiseen.

Ylihallituksen alamaisen esityksen johdosta jäi, Kirkollisasiaain Toimituskunnan kirjoituksen mukaan Joulukuun 4 päivältä 1889, yllämainittu armollinen julistus silloin kuluvana vuonna noudatettavaksi ottamatta, sikäli kun se koski vapaapaikkoja ja lukukausimaksujen korotusta.

Oppilaitosten eri lajien, oppiaineiden y. m. suhteen on muutoin seuraavia määräyksiä annettu.

Kiertokirjeessä Toukokuun 18 päivältä 1888 ilmoitti Ylihallitus *lyseoiden ja neliluokkaisten alkeiskoulujen* rehtorien tiedoksi että, kun V kohdan mukaan armollisessa asetuksessa Elokuun 23 päivältä 1883 oppilaan muuttamisessa viidennelle luokalle erityistä painoa on pantava toisen kotimaisen kielen oppijakson tyydyttävään taitamiseen, niin tulee toisen kotimaisen kielen opettajan sen tutkimista varten rehtorin katsannolla toimittaa kirjallinen ja suullinen tutkinto sekä ovat oppilaiden siinä osoittamat taidot mainitun opettajan yksissä neuvoin rehtorin, ja lyseoissa sitä paitsi jonkun opettajakunnan sitä varten valitseman alemmpain luokkain opettajan kanssa arvosteltavat; ja tulee erimielisyyttä syntyessä rehtorin

ratkaista asia. Samalla kehoitti Ylihallitus rehtoreita tarkkaan valvomaan, että toista kotimaista kieltä opetettaessa koulun alhaisemmilta asteilta alkaen puheharjoituksia ahkeraan toimitettaisiin ynnä muita sellaisia harjoituksia, jotka voisivat olla omiaan varmistamaan ja edistämään oppilasten käytännöllistä kielen taitoa, niinkuin muistiinpanoja, luetun sisällön suullista kertomista, kirjoitusharjoituksia ilman sanakirjaa ja kielioppia, kohtipäiskokeita y. m. Sittenkun Ylihallitus oli alamaaisessa kirjoituksessa samalta päivältä tästä Keisarilliselle Senaatille ilmoittanut ja sen ohessa, mainitun armollisen asetuksen IV kohdan määräyksen johdosta, ehdottanut että, paitsi toista kotimaista kieltä itseä, kirkkohistoriaa ja Suomen historiaa olisi lyseoiden korkeammilla luokilla mainitulla kielellä ja sen kielisten oppikirjain johdolla esitettävä, sekä että Ylihallitus oikeutettaisiin vastaiseksi muutamissa oppilaitoksissa, missä asianhaarat sitä vaativat, sanottujen aineiden, molempain tahi toisen asemesta, määräämään muita aineita vastaavalla tuntimäärällä, katsoi Keisarillinen Senaatti hyväksi siihen suostua kirjeessä Ylihallitukselle Heinäkuun 12 päivältä 1888.

Kirjeessä Kesäkuun 6 päivältä 1890 ilmoitettiin Ylihallitukselle että, sittenkun oli ehdotus tehty siitä että tuntimäärä kaikille oppilaille klassillisisten lyseoiden viidennellä luokalla olisi määrättävä kolmeksikymmeneksi, oli Keisarillinen Senaatti yksissä neuvoin Kenraalikuvernöörin kanssa nähnyt hyväksi määrätä, että sanottujen lyseoitien Joulukuun 13 päivänä 1883 vahvistettuun lukujärjestykseen olisi tehtävä muutos siinä suhteessa, että paitsi niitä kahta tuntia venäjän kielessä, jotka ovat pakollisia kaikille oppilaille mainitulla luokalla, ne oppilaat, jotka eivät lue kreikkaa, saavat kaksi lisätuntia venäjässä käytettäväksi muistiinpanoja ja käytännöllisiä harjoituksia varten tässä kielessä.

Koska postitoimistoon ja valtion rautateille pääsemistä varten vaaditaan hakijalta, että hän on läpikäynyt viisiluokkaisen kurssin klassillisessa tahi reaali-lyseossa maassamme, esitteli Ylihallitus annetun aiheen johdosta, alamaaisessa kirjelmässä Huhtikuun 13 päivältä 1888, voisiko reaali-osastoa klassillisissa lyseoissa, joissa sitä on enemmän käytetty, jatkaa viidenteen luokkaan asti, siten että eri opetusta annettaisiin oppilaille tällä osastolla seuraavissa aineissa: saksassa kahtena, venäjässä yhtenä, ranskassa neljänä, matematiikassa kahtena ja piirustuksessa kahtena, eli kaikkiaan yhtenätoista viikkotuntina, jota vastoin samat oppilaat vapautettaisiin velvollisuudesta lukea latinaa kuusi tuntia sekä seurata klassillisen osaston kurssia saksassa kolmena tuntina viikossa; sen ohessa ehdotteli Ylihallitus että tähän tarkoitukseen armosta aluksi myönnettäisiin 1,540 markan suuruinen apuraha vuodessa Mikkelin ja Waasan lyseoille sekä Oulun ruotsalaiselle lyseolle. Tähän esitykseen ei Keisarillinen Senaatti kuitenkaan katsonut olevan syytä myöntyä, josta Ylihallitukselle ilmoitettiin Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Maaliskuun 27 päivältä 1889.

Koska oppilasluku *kaksiluokkaisissa alkeiskouluissa* on ollut varsin vähäi-

nen sekä nämät koulut siis eivät näyttäneet vastaavan ajottua tarkoitustansa, ilmoitettiin Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Toukokuun 15 päivältä 1889, että Keisarillinen Senaatti on arvellut, eikä olisi hyödyllisempää maamme yleiselle sivistykselle, että asianomaiset kaupunkikunnat ottaisivat huostaansa nämät oppilaitokset sekä uudesta järjestäisivät ja ylläpitäisivät niitä erilaisten paikallisten olosuhteiden mukaan kunnallisina reaali- eli porvarikouluina. Tämän johdosta käskettiin Ylihallitusta vaatimaan Uudenkaupungin, Rauman, Maarianhaminan, Kotkan, Lappeenrannan, Käkisalmen, Sortavalan, Kristiinan ja Pietarsaaren kaupunginvaltuusmiehiltä lausunnot siitä, olisivatko mainitut kaupunkikunnat suostuvaiset haltuunsa ottamaan sekä äsken mainitulla tavalla järjestämään ja ylläpitämään niissä olevia alkeiskouluja nauttimalla olosuhteiden mukaista vuotista apua valtiovaroista, jonka jälkeen Ylihallituksen tulisi Keisarilliseen Senaattiin toimittaa mainitut lausunnot ja oman alamaisen mielipiteensä kysymyksen johdosta. Sen ohessa määrättiin, yhtäpitävästi aikaisemman määräyksen mukaan Rauman, Lappeenrannan ja Käkisalmen alkeiskoulujen suhteen, ettei sillä välin avonaiseksi tulevia opettajanpaikkoja myöskään muissa kysymyksenalaisissa kouluissa vastaiseksi ja kunnes siitä toisin säädetään, asetettaisi varsinaisesti, vaan olisivat ne virantekijäin hoidettavat nauttimalla kaikkia palkkaetuja palkkioina sekä oikeutta, jos virantekijät ovat suorittaneet virkaan vaadittavat kelpaavaisuus-ehdot, lisäpalkkion saamiseen nähden hyväkseen lukea sen ajan, minkä he siten ovat virkaattehneet, kuin myöskin että kouluviraston eläkerahasto olisi, sille Toukokuun 19 päivänä 1889 vahvistetun ohjesäännön 2 §:n mukaan, nauttiva palkansäästöä viran avonaiseksi tullessa ainoastansa yhden vuoden ajan ja vasta sitten, kun kysymys mahdollisesti tulisi viran varsinaisesti asettamisesta. Sittenkun määräyksen mukaan lausuntoja on vaadittu yllämainittujen kaupunkien valtuusmiehiltä, ei vastausta ole vielä ennen Syyskuun 1 päivää 1890 saapunut kaikilta.

Tyttökouluille vahvisti Ylihallitus uuden tuntijako-suunnitelman kevätlukukaudella 1888, Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaisesti Toukokuun 13 päivältä 1886, jonka sisältö on mainittu edellisessä kolmivuotiskertomuksessa.

Sattuneen erityisen tapauksen johdosta pyysi Ylihallitus alamaisessa kirjelmässä Toukokuun 23 päivältä 1888 lähempää selitystä, onko naiskolleegan palkka tyttökoulussa otettava siitä vuosirahasääntöön mieskolleegalle pannusta palkkamäärästä, joka vastaisi hänen virka-ikänsä, ja jäännös samasta palkkamäärästä säästettävä kruunulle, vai onko, niinkuin kohtuus näyttäisi vaativan, mieskolleegalla tyttökoulussa, hänelle 88 §:n mukaan armollisessa koulujärjestyksessä Elokuun 8 päivältä 1872 kuuluvaan velvollisuuteen nähden olla apuna asianomaisille johtajattarille, oikeus edullisempaan palkkaan. Vastaukseksi tähän ilmoitettiin Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä seuraavan Lokakuun 10 päivältä, että Keisarillinen Senaatti on katsonut miehisen kolleeganviran haltijan tyttökoulussa voimassa olevien asetusten mukaan ja siihen nähden että hänen tulee olla johta-

jattaren miehisenä apulaisena, olevan etuoikeutetun naiskolleegan suhteen saamaan vapaana olevan korkeamman kolleeganpalkan koulussa.

Tehdyn alamaisen esityksen johdosta että opettajanpaikat *jatko-opistoissa* julistettaisiin haettaviksi tavallisessa järjestyksessä käskettiin Ylihallitusta Kirkollisiasiain Toimituskunnan kirjelmässä Lokakuun 31 päivältä 1888 mainittujen oppilaitosten Pedagoogillisille johtokunnille tiedoksi antamaan että niissä tapauksissa, kun ei sopivaa ja taitavaa henkilöä voitaisi yksityisen välipuheen kautta saada säädetystä palkkiosta hoidettavakseen ottamaan yhtä tahi toista opetuskurssia, saataisiin sellainen toimi poikkeustiloissa julistaa haettavaksi neljäntoista päivän hakemusajalla, kuitenkin niin että johtokunnan vaali ei olisi sidottu sellaisiin ansioihin, jotka tavallisissa virkahakemuksissa ovat kysymyksessä, vaan riippuisi etusijassa johtokunnan arvostelusta ilmoittautuneiden sopivaisuuteen nähden.

Lisäykseksi Keisarillisen Senaatin Maaliskuun 4 päivänä 1886 Ylihallitukseen lähettämän tyttökoulujen jatko-opistojen järjestämistä koskevan kirjeen 2 ja 7 kohdan määräykseen katsoi Keisarillinen Senaatti hyväksi kirjeessä Ylihallitukselle Lokakuun 16 päivältä 1889 säätää, että harjoitustuntien johtoa ja valmistusta varten laulussa, piirustuksessa, voimistelussa ja käsitöissä kuin myöskin valmistavien luokkien kurssiin kuuluvassa alkeis-opetuksessa, joilta aineilta jatko-opistossa puuttuu erityistä aineen-opettajaa ja opettajatarta, Pedagoogillinen johtokunta saisi valita joko tyttökoulun asianomaisen opettajan tahi opettajattaren eli jonkun johtokunnan jäsenen, sekä että myöskin tässä tapauksessa se, jolle on uskottu kysymyksenalainen johto ja valmistus, saisi palkaksi kahdeksan markkaa kustakin suoritetusta harjoitustunnista.

Kun armollisen asetuksen Elokuun 23 päivältä 1883 II kohdan määräyksen mukaan *piirustuksen* opetus kokonaan on lakannut klassillisissa lyseoissa sellaisilla paikoilla, missä on reaalilyseoita, sekä muissa rajoitettu ainoastansa niihin oppilaisiin, jotka kolmannella ja neljännellä luokalla vaihtavat latinan saksan kieleen ja piirustukseen sekä opettajanvirat tässä aineessa myöskin normaalilyseossa ovat lakkautetut, esitteli Ylihallitus alamaisessa kirjelmässä Tammikuun 25 päivältä 1889, voitaisiinko Ylihallituksen sattuvissa tapauksissa sen mukaan mitä armollinen julistus Elokuun 13 päivältä 1875 palkkio-opettajista uudemmissa kielissä säätää, sallia, tutkiaksensa maamme alkeis-oppilaitosten piirustuksen-opettajanvirkein hakijain taitavuutta opettamisessa, määrätä heitä yhdellä tahi useammalla koeopetustunnilla siinä oppilaitoksessa, joka kulloinkin osoitettaisiin, näyttämään kykyänsä piirustuksen opetuksessa. Tätä esiteltäessä katsoi Keisarillinen Senaatti, Kirkollisiasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Helmikuun 13 päivältä 1889, sitä vähemmän olevan syytä nykyään tehdä alamaista esitystä armollisen koulujärjestyksen 52 §:n muuttamiseen, kun sama pykälä sisältää, että kysymyksenalainen todistus voidaan myöskin saada asianomaiselta opettajalta jossakin maamme seminaarissa.

Toukokuun 5 päivänä 1887 oli Keisarillinen Senaatti harkinnut tarpeelliseksi asettaa komitean ei ainoastaan tekemään ehdotusta seikkaperäisiin määräyksiin *oppilaitosten kirjanpitoa* varten ja kaavoja niiden tilejä varten vaan myöskin laatimaan lausunnoita ja ehdotuksia siitä, josko ja millä tavoin voitaisiin rajoittaa asianomaisten oppilaitosten koulukassain menoja sekä lisiä niihin yleisistä valtiovaroista välttää, jonka ohessa Keisarillinen Senaatti oli valinnut komitean puheenjohtajaksi allekirjoittaneen Synnerberg'in ja kutsunut jäseniksi Helsingin normaali-lyseon rehtorin A. Kihlman'in ja entisen rehtorin C. F. Nordlund'in. Sittenkun Ylihallitus alamaisessa kirjelmässä Joulukuun 18 päivältä 1888 oli antanut vaaditun lausunnon komitean alussa vuotta 1888 antamista alamaisista ehdotuksista ennenmainitussa suhteessa, määräsi Keisarillinen Senaatti Helmikuun 20 päivänä 1889, että alkeisoppilaitosten ja oppilaitosten naissivistystä varten tilivuoden tulisi käsittää ajan Syyskuun 1 päivästä, jolloin myöskin lukuvuosi armollisen koulujärjestyksen 12 §:n mukaan alkaa, seuraavan vuoden Elokuun 31 päivään asti. Sen ohessa antoi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain Toimituskunnan huoleksi tarkastaa ja vahvistaa ne kaavat, joiden mukaan asianomaisten johtajien ja johtajatarten tulisi laatia koulutilit, sekä antaa sellaisia määräyksiä, jotka siinä suhteessa olisivat noudatettavina. Tämän johdosta katsoi Kirkollisasiain Toimituskunta kirjelmässä Toukokuun 1 päivältä 1889 hyväksi määrätä että silloin kuluvan lukuvuoden 1888—1889 tilien tulisi käsittää ajan aina seuraavan Elokuun 31 päivään asti sekä vahvistaa niin hyvin erityisiä kaavoja kuin myöskin muita lähempiä määräyksiä vast'edes noudatettaviksi koulutilien pitämiseen ja varain hoitamiseen nähden.

Kun meidänkin maassamme viimeaikoina *ruotsin kielen oikeinkirjoituksen* alalla on vallinnut suuressa määrässä epävarmuutta ja horjuvaisuutta, ja sittenkun kesällä 1889 oli ilmestynyt uusi painos Ruotsin Akatemian sanastoa, joka painos näytti olevan ainoastansa välitysehdotus, useine puutteine ja epä johdonmukaisuuksine, esitteli Ylihallitus alamaisessa kirjelmässä Marraskuun 1 päivältä 1889, että neljättä painosta professori A. O. Freudenthal'in oikeinkirjoitus-oppia, jota myöskin noudatettiin ruotsin kielen kirjoitusharjoituksissa Yliopistossa, sekä sen suomalaista mukailua sallittaisiin käyttää kouluissa, kuitenkin edellyttämällä ja ehdolla, että vast'edes ilmestyviin painoksiin tehtäisiin sellaisia mukautuksia, mitkä voisivat olla olosuhteiden vaatimia, etteikä missään tapauksessa tehtäisi uusia muutoksia, jotka olisivat ristiriidassa yleiseen käytäntöön nähden. Tähän Ylihallituksen esitykseen ei Keisarillinen Senaatti katsonut hyväksi suostua, vaan määräsi, Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Helmikuun 5 päivältä 1890 ruotsin kielen oikeinkirjoituksen perustukseen nähden 1:ksi Ruotsin Akatemian sanaston kuudennen painoksen tulisi olla valtion oppilaitoksissa ruotsin kielen oikeinkirjoituksen opetuksen perustuksena, siten että siinä, missä sanastoon on pantu vaihtoehtoisia kirjoitustapoja, tähän asti käytettyä tapaa olisi opetuksessa seurat-

tava; 2:ksi että ruotsin kielen oikeinkirjoituksen opetuksen, toistaiseksi ja kunnes joku erityinen oppikirja aineessa saattaisi tulla asianomaisesti vahvistetuksi, tulisi etupäässä tapahtua käytännöllisesti opettajan suullisen esityksen mukaan.

Sen ohessa harkitsi Keisarillinen Senaatti tarpeelliseksi käskää Ylihallitusta, päinvastoin kuin tähän asti oli tapahtunut, asianomaisten ylitarkastajain kautta tarkoin valvomaan ettei professori Freudenthal'in tahi muita asianomaisesti myöntämättömiä oppikirjoja saataisi käyttää oppilaitoksissa viimeainittua ainetta opettaessa.

Sittenkun Ylihallitus kiertokirjeellä saman kuun 25 päiväältä oli ilmoittanut oppilaitosten johtajien, tyttökoulujen johtajatarten ja seminaarien tirehtorien tiedoksi yllämainitut määräykset sekä Ylihallituksen alkuun panon johdosta „Svensk ordlista för rättskrifning“, joka sen ohessa sisältää tärkeimmät kohdat sanain taivutus- ja oikeinkirjoitus-opissa ruotsiksi ja suomeksi, oli täällä painosta tullut, määrättiin tämä kiertokirjeessä seuraavan Elokuun 1 päiväältä yleisesti käytettäväksi oppilaitoksissa, jolloin Ylihallitus myöskin antoi muutamia lähempiä ohjeita puheenalaisen aineen käsittelemiseen nähden.

Äidinkielen opettamisen suhteen oli Ylihallitus sattuneesta syystä erityisissä kiertokirjeissä Maaliskuun 15 ja Toukokuun 24 päiväältä 1889 kehoittanut lyseoiden rehtoreita valvomaan, että tälle opetukselle ja etenkin kirjoitusharjoituksille siinä pantaisiin kaikkea tarpeellista huomiota ja huolta. Ja kun Ylihallitus tiesi oppilaitoksissa seurattavan eri käytäntöä niiden kirjoitelmain lukuun nähden äidinkielellä, joita lukuvuoden kuluessa oppilailta vaadittiin korkeammilla luokilla, niin määräsi Ylihallitus että vast'edes paitsi siihen asti tavallista ainekirjoitusta, jonka tulisi käsittää vähintäänkin neljä ainetta syys- ja viisi kevätlukukaudella, sen ohessa olisi järjestettävä asianhaarain mukaan kirjallisia käännöksiä jostakin toisesta opetettavana olevasta kielestä ja annettava ainekirjoituksen opettajalle. Vihdoin huomautettiin että kaikkien näiden kirjallisten harjoitusten suhteen opettajan olisi pidettävä tarkkaa huolta kielellisesti lausutun johdon- ja tarkoituksenmukaisuudesta.

Muutoin on Ylihallitus kiertokirjeessä Tammikuun 20 päiväältä 1888 *virantekopalkkion jakamiseen* nähden antanut sen ohjeen, että se on jaettava suhteessa todelliseen virantekoaikaan, laskettuna syyslukukaudelta kuudeksitoista ja kevätlukukaudelta vähentämällä pääsiäisloman yhdeksäksitoista viikoksi, kuin myöskin kiertokirjeessä Helmikuun 3 päiväältä samana vuonna kaikkien oppilaitosten noudatettavaksi antanut Helsingin Eläinsuojelus-yhdistyksen puheenjohtajan, valtioneuvos Z. Topelius'en, Ylihallitukseen lähettämän kirjoituksen, jossa hän mainitun yhdistyksen puolesta pyysi että asianomaisia opettajia ja opettajattaria maamme kouluissa vakavasti kehoitettaisiin uskonnon ja luonnontieteiden opetuksessa oppilasten mieliin painamaan *eläimiä kohtaan osoitettavan lempeyden* merkitystä.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Huhtikuun 12 päiväältä 1888 oli

Ylihallitukselle ilmoitettu että Keisarillinen Senaatti oli katsonut hyväksi määrätä: 1:ksi että koska kullakin oppilaalla, armollisen koulujärjestyksen 110 §:n 1 kohdan mukaan, tulisi itsellä olla jokapäiväiseen käytäntöön tarvittavat *oppikirjat* tahi myöskin tulisi hänen, omien varojen puutteessa, saada niitä oppilaitoksen kustannuksella, oppilaita olisi vaadittava hankkimaan itselleen sanotuita kirjoja, sekä ainoastaan, missä todellisen puutteen harkittaisiin vallitsevan, ja noudattamalla tarpeellista säästäväisyyttä olisi niitä hankittava oppilaitoksen kustannuksella; ja 2:ksi että olemassa olevat tahi vast'edes syntyvät *säästöt oppilaitosten rahamäärässä poltinpuita ja valoa varten* olisivat kunkin lukuvuoden lopussa asianomaisiin lääninrahastoihin toimitettavat. Nämät määräykset ilmoitettiin kierto-kirjeessä seuraavan Toukokuun 1 päivästä oppilaitosten johtajien ja johtajatarten tiedoksi, jolloin Ylihallitus sen ohessa sattuneesta syystä kehoitti asianomaisia, kun *kreikkalais-venäläistä uskon-oppia olevia oppilaita* otetaan oppilaitoksiin, siitä viipymättä ilmoittamaan Ylihallitukselle opettajan asettamista varten kreikkalais-venäläisessä uskontunnustuksessa, missä sellaista ei ennen olisi, sekä olla kieltämättä sanottuun uskon-oppiin kuuluvia oppilaita, kun he sitä pyytävät, saamasta vapautusta lukutunneista ollakseen läsnä jumalanpalveluksessa kreikkalais-venäläisen kirkon tärkeimpinä juhlapäivinä.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Lokakuun 16 ja Joulukuun 4 päivästä 1889 käskettiin Ylihallitusta yksissä neuvoin professori V. Ruin'in sekä normaalilyseoiden rehtorien A. Kihlman'in ja J. G. Geitlin'in kanssa ryhtymään tarpeellisiin valmistaviin toimiin *yleistä koulunopettajain kokousta* varten, jota oli aikomus kutsua kokoon Helsinkiin Kesäkuun alussa 1890 ja jossa keskusteluita johtaisi Ylihallituksen Ylitirehtöri. Sittenkun Teidän Keisarillinen Majesteettinne armollisella julistuksella Joulukuun 19 päivästä 1889, Senaatin Talous-osaston alamaisen esityksen johdosta, oli nähnyt hyväksi, muuttamalla ja kumoamalla Tammi-kuun 30 päivänä 1862 annetun armollisen julistuksen 12 kohdan, armossa säätää että Senaatti saisi, milloin niin katsottaisiin tarpeelliseksi, kutsua kokoon maamme alkeisopistojen ja naissivistystä tarkoittavien oppilaitosten opettajakunnan yleiseen kokoukseen sekä sattuvien asianhaarain mukaan antaa määräyksiä kokouspaikan ja puheenjohtamisen suhteen kokouksessa ynnä ohjelman laatimistapaan ja kokouksen järjestämiseen nähden, käskettiin Ylihallitusta Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä samalta päivästä kutsumaan Helsinkiin yleinen koulun-opettajain kokous niiksi päiviksi Kesäkuussa 1890, mitkä Ylihallitus saisi yksissä neuvoin yllämainittujen henkilöitten kanssa määrätä, jonka ohessa ilmoitettiin että Keisarillinen Senaatti oli myöntänyt kokoukseen osaaottaville viidenkymmenen prosentin alennuksen matkustajamaksuissa matkasta Helsinkiin ja sieltä takaisin valtionrautateillä sekä että Ylihallitus saisi Kirkollisasiain Toimituskunnasta tilata tar-

peellisen rahamäärän sihteerinpalkkion ja muiden kokouksen tähden syntyneiden kulujen suorittamiseksi. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Huhtikuun 1 päivältä 1890 katsoi Keisarillinen Senaatti, Ylihallituksen esityksen johdosta, hyväksi sallia että, paitsi kaikkia niin hyvin varsinaisia kuin ylimääräisiä valtion alkeisopistojen ja tyttökoulujen opettajia ja opettajattaria, myöskin niiden yksityisten koulujen johtajia ja johtajattaria, jotka ovat Ylihallituksen tarkastuksen alaisia ja nauttivat apua yleisistä varoista, kutsuttaisiin kokoukseen osaa ottamaan ja saisivat he nauttia samaa matkustajamaksujen alennusta Suomen valtionrauteilla, mikä muille kokoukseen osaaottaville sitä ennen oli myönnetty.

Sittenkun kaikkiin valmistaviin toimiin oli säädettyssä järjestyksessä ryhdytty ja keskustelukysymyksiä annettu luvultaan kolmekymmentä, pidettiin määrätty kokous Helsingissä Kesäkuun 4—7 päivinä 1890 ja kävi siinä 229 osanottajaa.

Sittenkun Suomen Kenraalikuvernööri oli tehnyt ehdotuksen siitä, että ruotsin ja suomen kielet otettaisiin opetus-aineiksi Helsingin venäläisessä Aleksanderin-kimnaasissa siihen määrään, että oppilaat, jotka kreikan kielen opetuksen asemesta tahi kaikkiaan neljänäkymmenenäkahtena tuntina viikossa nauttisivat opetusta mainituissa kielissä, voisivat kimnaasikurssin suoritettuaan päästä Aleksanderin-Yliopistoon, suvaitsi Teidän Keisarillinen Majesteettinne armollisessa kirjeessä Maaliskuun 1 päivältä 1888 myöntyä siihen, että perättäin ja siinä määrässä kuin ruotsin ja suomen kielten opetus venäläisessä Aleksanderin-kimnaasissa joutuisi järjestetyksi, sanotun oppilaitoksen neuvottelevalle komitealle maksettaisiin suomen yleisistä varoista aina 7,560 markkaan nouseva määrä vuodessa, lasketuna 180 markan jälkeen käytetyltä viikotunnilta, kuin myöskin että opettajan asettaminen mainituita kieliä varten olisi yksinomaan Aleksanterin-kimnaasin johtajan tehtävä, jonka sen ohessa tulisi opetuksen tarkastamiseen nähden saada apua joltakin alkeisopistojen ylitarkastajalta.

Sittenkun venäjän kielen opetuksen tutkija lehtori K. R. F. Serlachius oli kuollut, valitsi ja määräsi Keisarillinen Senaatti Huhtikuun 16 päivänä 1890 entisen venäjän kielen opettajan Suomen kadettikoulussa, kenraalimajurin Johan Adolf Frey'n venäjän kielen opetuksen tutkijaksi nauttimalla virkaa seuraavaa palkkiota ja korvausta virkamatkoista voimassa olevan matkustussäännön kuudennen luokan mukaan.

Syyskuun 25 päivänä 1887 kuoli Ylihallituksen jäsen ja alkeisopistojen ylitarkastaja Aksel Fredrik Laurell. Joulukuun 31 (19) päivänä 1887 nimitettiin ja määrättiin armossa Helsingin ruotsalaisen normaalilyseon lehtori, filosofianmaisteri Aleksander Streng, Ylihallituksen jäseneksi ja alkeisopistojen ylitarkastajaksi.

Ylihallituksen jäsenen ja kansakoulujen ylitarkastajan Uno Cygnaeus'en Tammikuun 2 päivänä 1888 tapahtuneen kuoleman jälkeen nimitettiin ja määrät-

tiin armossa Huhtikuun 30 päivänä 1888 entinen seminaarintirehtori, filosofianmaisteri Anders Wilhelm Floman kansakoulujen ylitarkastajaksi ja Ylihallituksen jäseneksi.

Sittenkun kansakoulujentarkastaja Ylihallituksessa G. F. Lönnbeck pyynnöstä oli saanut eron virastaan, nimitti Keisarillinen Senaatti Tammikuun 30 päivänä 1889 siihen toimeen Wiipurin läänin kansakoulujentarkastajan, kasvatustopin kandidaatti Aksel Berner'in.

Armollisella kirjeellä määrättiin Lokakuun 9 päivänä 1889 että Ylihallituksen vuosirahansääntöön olisi 1890 vuoden alusta pantava kaksi määrärahaa, nimittäin: 1:ksi Ylihallituksen ilmoitusten, kiertokirjeiden, tilastollisten julkaisujen, kaavojen y. m. painattamista varten 4,000; sekä 2:ksi alkeisopistojen, tyttökoulujen, aistivalliskoulujen ja seminaarien satunnaisiin menoihin, kun summa ei kerrallaan nousisi yli 600 markan, 3,000 markan määrä.

Kasvatustopillisen matka-apurahan antoi Keisarillinen Senaatti vuodelta 1888 Mikkelin lyseon lehtorille tohtori A. L. Sundholm'ille, vuodelta 1889 Kuopion suomalaisen tyttökoulun kollegalle B. Granit'ille ja vuodelta 1890 Kuopion lyseon lehtorille, rehtori J. Schwartzberg'ille.

Auskultausta varten normaalilyseossa annettuja apurahoja ovat nauttineet vuodelta 1888 Kuopion suomalaisen tyttökoulun kolleega B. Granit ja Waasan tyttökoulun kolleega E. E. Ingman; vuodelta 1889 Joensuun alkeiskoulun kolleega J. M. Alopæus ja Oulun ruotsalaisen lyseon saksan kielen opettaja A. W. Heikel; vuodelta 1890 Uudenkaupungin alkeiskoulun kolleega G. W. Liljefors ja Tammissaaren alkeiskoulun kolleega A. O. Wialén.

Armollisella kirjeellä Lokakuun 9 päivältä 1889 määrättiin että 2,500 markan suuruinen vuotinen määräraha olisi yleisistä varoista suoritettava, aluksi viiden vuoden kuluessa, laskettuna vuodesta 1890 alkaen, annettavaksi matka-apurahoina, yksi 1,000 ja kaksi 750 markan suuruisina kumpikin, alkeisopistojen ja tyttökoulujen saksan ja ranskan kielen opettajille ja opettajattarille saattaaksensa heitä tilaisuuteen lyhyempien käyntien kautta Ranskassa ja Saksassa suviloman kestäessä säilyttämään ja parantamaan käytännöllistä taitoaan mainittujen kielten käyttämisessä. Samalla määrättiin armossa että Ylihallituksen tulisi kunakin vuonna julistaa nämät apurahat sopivan määrätyn ajan kuluessa haettaviksi Ylihallituksesta ja sisäänannettut hakemukset ennen Huhtikuun loppua oman alamaisen lausuntonsa ohessa Senaatin harkittaviksi ja ratkaistaviksi lähettää.

Apurahojen nauttimisen ehdoksi vahvistettiin että apurahansaaja olisi velvollinen kahden kuukauden kuluessa kotiin palattuaan antamaan Ylihallitukseen lyhyen matkakertomuksen. Yllämainitusta summasta annettiin vuonna 1890 Mikkelin lyseon ranskan kielen opettajattarelle Julia Loenbom'ille 1,000 markkaa, Tampereen reaalilyseon saksan ja ranskan kielten lehtorille E. S. Yrjö-Koskiselle

750 markkaa ja Turun suomalaisen lyseon saksan kielen opettajalle N. Hauvoselle 750 markkaa.

Muutoin on, mikäli Ylihallitus on saanut tiedokseen, seuraavia matka-apurahoja annettu: Kesäkuun 7 päivänä 1888 Waasan tyttökoulun opettajattarelle A. Krook'ille 800 markkaa ranskan kielen opintojen harjoittamista varten ulkomailla seuraavan suviloman aikana, ja Marraskuun 13 päivänä 1889 opettajatar-kandidaatille E. S. Streng'ille 1,200 markkaa päättäöksensä Parisissa harjoittamiensa kieliopintoja.

Marraskuun 13 päivänä 1889 antoi Keisarillinen Senaatti Hämeenlinnan lyseon lehtorille, tohtori K. Forsman'ille tekijäpalkkiota 700 markkaa hänen toimittamastaan ruotsin- ja suomenkielisellä sanaluettelolla varustetusta teoksesta *Anthologia Homericæ*.

Helmikuun 1 päivänä 1889 myönsi Ylihallitus opetuksessa käytettäväksi kahta kolleegan V. Hellman'in toimittamaa oppikirjaa Ruotsalaista Lukemistoa I ja II, kuitenkin ehdolla että oikeinkirjoitusta mahdollisesti annettavissa uusissa painoksissa oikaistaisiin sen mukaan, mitä siinä suhteessa silloin saattaa olla määrättyä, sekä Heinäkuun 17 päivänä 1889 niiden opettajain, jotka niin haluaisivat ja siitä Ylihallitukselle ilmoittaisivat, käytettäväksi esimerkikokoelmana kreikan kielioppia opetettaessa entisen vararehtorin C. Nylenius'en valmistaman kreikan alkeisoppikirjan.

Muutoin on armollisen koulujärjestyksen 80 §:n nojalla seuraavain tarkoitukseensa sopiviksi havaittujen oppikirjain käyttäminen jätetty riippuvaksi asianomaisten opettajain erityisestä esityksestä, nimittäin P. Nordmann'in maantieteellisen lukukirjan „Land och folk“, Aug. Furuholm'in *English Reading-book for senior classes*, Gertrud Helander'in Oppikirjan ruotsin kielessä, E. Lagerblad'in Maantiedon oppikirjan, Juho Sjöroos'in *Finsk ordböjningslära*, Aksel Bergholm'in *Svenska rättskrifningar*, ehdolla että siinä olevat poikkeukset määrätystä oikeinkirjoituksesta käytettäessä oikaistaan, M. G. Schybergson'in Suomen historian oppikirjan, E. W. Palander'in Saksankielen harjoituksen ja (tyttökouluissa) Anna Blomqvist'in toimittaman *Förberedande kurs i tyska språket*.

II. Erityiset oppilaitokset ja opettajisto.

Helsinki.

Normaalilyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Opettajistossa ovat seuraavat muutokset tapahtuneet: Lehtorin A. Streng'in tultua Koulutoimen Ylihallituksen jäseneksi ja alkeisopistojen ylitarkastajaksi annettiin Maaliskuun 9 päivänä 1889 filosofiantohtorille Georg Borenus'elle valtuuskirja matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan; Kesäkuun 7 päivänä 1889 kuoli lehtori A. Backman, jonka jälkeen

Toukokuun 1 päivästä 1890 valtuuskirja latinan ja kreikan lehtorinvirkaan annettiin Lokakuun 30 päivänä 1889 filosofianlensensiaatille Karl Hjalmar Appelqvist'ille, yliopettajan H. L. Melander'in Tammikuun 24 päivänä 1890 tapahtuneen kuoleman jälkeen on historiallisten tieteiden yliopettajanvirkaa hoitanut kolleega E. Lagerblad. Tammikuun 18 päivänä 1890 annettiin koetteeksi saksan kielen opettajaksi määrätylle R. W. Zilliacus'elle virkavahvistuskirja.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut yliopettaja A. Kihlman. Yliopettajan Melander'in kuoleman jälkeen määräsi Ylihallitus Maaliskuun 21 päivänä 1890 yliopettajan, professori C. J. Lindeqvist'in vararehtoriksi.

Lukuvuonna 1887—1888 annettiin samalla tapaa kuu kahtena edellisenä vuonna, eli korvausta vastaan virantekopalkkiosta, opetusta pikakirjoituksessa niille 5:n luokan oppilaille, jotka eivät olleet osallisina kreikan kielen opetuksessa. Maaliskuun 1 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa kreikkalais-venäläisen uskonopin opettamista varten, mistä opetuksesta on lähemmin mainittu suomalaisesta normaalilyseosta kerrottaessa.

Oppilaitokseen kirjoitettujen opettajakokelaiden luku oli: lukuvuonna 1887—1888, syyslukukaudella 22, kevätlukukaudella 20; 1888—1889, syyslukukaudella 14, kevätlukukaudella 23; 1889—1890, syyslukukaudella 13, kevätlukukaudella 12. Käytännöllisiä opettajannäytteitä on mainittuina kolmena lukuvuonna suoritettu 18, 30 ja 19.

Oppilaiden luku oli eri vuosina 207, 203 ja 193.

Koulunewosto (1:stä päivästä Syyskuuta 1888 Syyskuun 1 päivään 1891): Esittelijäsihteeri W. G. Geitlin (puheenjohtajana), pataljoonanlääkäri, hovineuvos L. A. Krohn, översti K. Antell, professorit F. V. Gustafsson ja A. O. Freudenthal.

Opetushielettään suomalainen normaalilyseo. Oppilaitoksen muuttamisen jälkeen Helsinkiin on opettajisto vähitellen tullut täysilukuiseksi. Huhtikuun 24 päivänä 1888 annettiin valtuuskirjat filosofiantohtorille Adolf Waldemar Streng'ille lehtorinvirkaan latinassa ja kreikassa, Turun suomalaisen lyseon kolleegalle Anders Viktor Hellman'ille latinan ja suomen kielten kolleeganvirkaan ja filosofianmaisterille Wolmari Kanniselle venäjän kielen kolleeganvirkaan; Toukokuun 19 päivänä 1888 Wiipurin alkeiskoulun kolleegalle Lars Reinhold Lagus'elle matematiikan kolleeganvirkaan ja Kesäkuun 30 päivänä 1888 filosofianmaisterille Aukusti Juhana Melalle luonnontieteiden lehtorinvirkaan. Helmikuun 24 päivänä 1888 määrättiin koetteeksi historian ja suomen kielen kolleeganvirkaan filosofianmaisteri Frans Oskar Rapola. Huhtikuun 24 päivänä 1888 määrättiin Hämeenlinnan lyseon opettaja Emil Genetz saksan kielen opettajaksi, Elokuun 28 päivänä 1888 filosofianmaisteri Ivar Edvard Wilskman voimistelun opettajaksi ja Syyskuun 9 päivänä 1889 filosofiankandidaatti Ernst Adolf Lampén laulun opettajaksi. Sittenkun saksan kielen opettaja Genetz oli määrätty koetteeksi hoitamaan lehtorinvir-

kaa Suomen kadettikoulussa, on hänen virkaansa normaalilyseossa lukuvuonna 1889—1890 hoitanut filosofian kandidaatti Konstantin Hämäläinen, joka myöskin on hoitanut avonaisena olevaa ranskan kielen opettajanvirkaa.

Vararehtoriksi määräsi Ylihallitus Lokakuun 4 päivänä 1887 yliopettajan K. Ervast'in. Heinäkuun 18 päivänä 1890 kuoli oppilaitoksen rehtori, yliopettaja J. G. Geitlin, jonka jälkeen lehtori Streng määrättiin virka- ja armovuosien aikana Geitlin'in jälkeen hoitamaan yliopettajanvirkaa kielissä.

Ylimääräisiä varoja on eri kertoja erilaisiin tarkoituksiin myönnetty nimittäin 3:n ja 4:n luokan kahtia jakamiseen lukuvuonna 1888—1889 yhteensä 10,080 markkaa, 3:n ja 6:n luokan kahtia jakamiseen lukuvuonna 1889—1890 samoin 10,080 markkaa ja 4:n ja 7:n luokan kahtia jakamiseen lukuvuonna 1890—1891 yhteensä 10,660 markkaa, jonka ohessa viimeainituksi lukuvuodeksi rehtorinpalkkioon myönnettiin 150 markkaa koroitusta. Erityisiä rahamääriä on vielä tarpeen mukaan annettu reaaliostasoa varten neljällä alemmalla luokalla, sekä muutoin uusia huonekaluja ja kalustoa, opetusvälikappaleita y. m. varten. Maaliskuun 1 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa kreikkalais-venäläisen uskonnon opettamista varten vastedes pantavaksi oppilaitoksen vuosirahansääntöön, ja määrättiin, samassa tilaisuudessa tehdyn määräyksen mukaan, kolleega Kanninen yhteensä 560 markan palkkiosta vuodessa opettamaan yhteisesti sanottuun uskonoppiin kuuluvia suomalaisen ja ruotsalaisen normaalilyseon sekä suomalaisen tyttökoulun oppilaita.

Oppilaitokseen kirjoitettujen opettajakokelaiden luku oli: lukuvuonna 1887—1888, syyslukukaudella 25, kevätlukukaudella 23; 1888—1889, syyslukukaudella 11, kevätlukukaudella 24; 1889—1890, syyslukukaudella 19, kevätlukukaudella 20. Käytännöllisiä opettajannäytteitä on noina kolmena lukuvuonna suoritettu luvultaan 39, 32 ja 26.

Oppilaiden luku on ollut näinä kolmena vuonna eri vuosina 301, 294 ja 293.

Koulunewosto: Hovineuvos K. A. Slöör, professori A. F. Sundell, pastori K. G. Tötterman, professori J. L. F. Krohn (kuoll.) ja lääketieteentohrtori M. Äyräpää.

Reaalilyseo. Lokakuun 31 päivänä 1889 myönsi Keisarillinen Senaatti tirehtorille A. F. Crusell'ille virkaeron, jonka jälkeen tirehtorintointa on hoitanut lehtori L. T. Neovius.

Koska puuttui määräystä siitä kuinka paljon kouluviraston eläkerahaston tulisi luovuttaa tirehtorin virantekijälle, määräsi Keisarillinen Senaatti, Ylihallituksen esityksestä, Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Joulukuun 11 päivältä 1889, että samaa perustusta noudattaen, joka olisi voimassa yliopettajanvir-
kain suhteen, eläkerahaston tulisi tirehtorinpalkasta, joka olisi 5,500 markkaa, saada vuosittain, viran avoinna ollessa, puhtaana palkansäästönä 1,500 markkaa

sekä että Marraskuun 1 päivästä 1889 toistaiseksi 1,000 markkaa saataisiin käyttää v. t. tirehtorille, 800 markkaa sille, joka hoitaa osaa tämän opetusvelvollisuudesta, ja 1,400 markkaa tirehtorinvirkaan kuuluvan opetusvelvollisuuden hoitamiseksi, jota vastoin jällelle jäävä osa tirehtorin palkkaeduista 800 markkaa ja palkkio 1,000 markkaa toistaiseksi olisi kruunulle säästettävä.

Aikaisemmin annetut määräykset venäjän kielen avonaisena olevaan lehtorinvirkaan ja luonnonhistorian opettamiseen nähden ovat kysymyksenalaisena aikana edelleen olleet voimassaan.

Oppilaiden luku on ollut noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 134, 108 ja 119.

Kouluneuvosto: Lääketieteentohtori A. Palmberg (puheenjohtajana), översti R. von Willebrand, kapteeni A. W. Lagerborg, dosentti, tohtori F. Elfving ja kamreeri K. F. Sahlberg.

Reaalikoulu. Opettajistossa ei ole muutoksia tapahtunut. Avonaisia uskonnon, venäjän ja voimistelun opettajanvirkoja ovat edelleen hoitaneet virantekijät ja kumpaakin 4:n luokan vuosi-osastoa on, niinkuin edellisinäkin vuosina, opetettu erittäin.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Brenner.

Koulussa kävi kysymyksenalaisina lukuvuosi 72, 59 ja 53 oppilasta.

Kouluneuvosto: Professori H. Holsti (puheenjohtajana), varatuomari R. Elfving, intendentti A. L. Gripenberg, kauppias M. Hallberg ja arkitehti K. G. Nyström.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Tammikuun 25 päivänä 1888 annettiin Anna Maria Nordman'ille valtuuskirja maantieteen, aritmetiikan ja ruotsin kielen opettajattaren virkaan. Sittenkun opettajatar Nordman pyynnöstään Toukokuun 7 päivänä 1889 oli saanut eron virasta seuraavan Syyskuun 1 päivästä lukiin, annettiin Tammikuun 18 päivänä 1890 Hedvig Maria Estlander'ille valtuuskirja ruotsin ja ranskan kielten opettajattarenvirkaan.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmällä Heinäkuun 19 päivästä 1888 määrättiin kolmeksi lähinnä seuraavaksi vuodeksi kouluun yhdistetyn *jatko-opiston* Pedagoogisen johtokunnan puheenjohtajaksi johtajatar E. Blomqvist sekä sen jäseniksi ylimääräinen professori M. G. Schybergson ja voimistelun opettajatar A. Langhoff sekä oli mainitulle jatko-opistolle säädetyssä järjestyksessä erittäin kutakin noita kolmea lukuvuotta varten vahvistettu oppikurssit ja 17,075 markkaan nouseva vuosirahansääntö.

Paitsi muutamia vähempiä rahamääriä myönnettiin Maaliskuun 27 päivänä 1889 urkuharmoonin ostamiseksi 1,100 markkaa.

Jatko-opistossa oli lukuvuosina 1887—1890 oppilaita 101, 104 ja 78, sekä koulussa 283, 287 ja 277. Käytännöllisiä opettajatarnäytteitä suoritettiin koulussa 1887—1888 luvultaan 63, 1888—1889 luvultaan 38 ja 1889—1890 luvultaan 40.

Sittenkun kouluneuvosto oli Ylihallituksessa tehnyt esityksen siitä että kouluun perustettaisiin luokka luokalta niin hyvin valmistavat kun varsinaiset koululuokat käsittävä täydellinen rinnakkais-osasto, jolle hankittaisiin tilaa osaksi koulun omassa huoneustossa osaksi ja pääasiallisesti kahdessa koulun tontilla Uudenmankadun varrella olevassa puurakennuksessa, esitteli Ylihallitus alamaisessa kirjelmässä Tammikuun 18 päivältä 1889 että Helsinkiin perustettaisiin uusi viisiluokkainen opetuskieleltään ruotsalainen tyttökoulu, jonka ohessa, sitä tapausta varten ettei sellaisen toimenpiteen katsottaisi vielä pitävän tulla kysymykseen, toivottavaksi esitettiin, että yksi tahi useampi paikkakunnan tyttö- tahi yhteiskoulu runsaamman valtioavun kautta saatettaisiin tilaisuuteen alemmista koulumaksuista, kuin nyt voisi tapahtua, ottamaan vastaan oppilaita ja siten ainakin toistaiseksi jossakin määrässä täyttämään halvemman oppilaitoksen puutetta. Kirkollisiasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Helmikuun 13 päivältä 1889 ei Keisarillinen Senaatti katsonut olevan syytä tähän esitykseen suostua.

Kouluneuvosto: Salaneuvos A. von Collman (puheenjohtajana), kenraaliluutnantti F. Neovius, rouvat A. Edelfelt, E. Björkstén ja E. Norrmén.

Opetuskieleltään suomalainen tyttökoulu. Kesäkuun 12 päivänä 1888 annettiin Ida Johanna Gustava Tötterman'ille valtuuskirja saksan, ranskan ja käsitöiden opettajattarenvirkaan sekä Mathilda Elliselle ranskan kielen opettajattarenvirkaan.

Toukokuun 18 päivänä 1888 määrättiin Anna Lovisa Sarlin laulun opettajattareksi ja Elokuun 3 päivänä 1889 rouva Elin Oihonna Kallio voimistelun opettajattareksi. Sittenkun filosofian kandidaatti August Herman Kallio oli hakenut ruotsin ja suomen kielten kolleganvirkaa, mutta Ylihallitus oli pannut hänen Helsingin Raastuvanoikeudessa syytteesen eräästä hänen sepittämästään sanomalehdessä Uusi Suometar Huhtikuun 30 päivänä 1887 olleesta, Ylihallitusta loukkaavasta kirjoitelmasta, ja kun Ylihallitus siis oli jäävi kysymystä käsittelemään, ennenkuin kante oli lopullisesti harkittu ja ratkaistu, määräsi Keisarillinen Senaatti kirjelmässä Kirkollisiasiain Toimituskunnasta Marraskuun 10 päivänä 1887, O. K. 13 luvun 4 §:n ja Marraskuun 24 päivänä 1869 annetun asetuksen 7 §:n mukaan, professorin R. F. Hermanson'in sekä yliopettajat A. Kihlman'in ja J. G. Geitlin'in, professori Hermanson'in ollessa puheenjohtajana, Ylihallituksen jäsenenä harkittavaksi ja ratkaistavaksi ottamaan mainittua virkaannimitys-asiaa. Joulukuun 14 päivänä 1887 nimitettiin Kallio haettuun virkaan ja sai siihen valtuuskirjan Helmikuun 13 päivänä 1888.

Kouluun yhdistettyä *jatko-opistoa* varten on oppikurssit ja vuosirahansääntö

erittäin kutakin lukuvuotta varten säädetyssä järjestyksessä vahvistettu. Vuosirahansääntö nousi lukuvuodeksi 1889—1890 18,075 markkaan.

Maaliskuun 1 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten, josta on lähemmin mainittu suomalaisesta normaalilyseosta kerrottaessa. Erityisiä vähempiä rahamääriä on eri tarkoituksiin myönnetty ja Kesäkuun 26 päivänä 1890 määrättiin että 3,000 markan suuruinen rahamäärä poltinpuita ja valoa varten olisi Syyskuun 1 päivästä 1889 alkaen nouseva 3,500 markaksi.

Jatko-opistossa on lukuvuosina 1887—1890 ollut eri vuosina 91, 90 ja 99 sekä koulussa 269, 283 ja 263 oppilasta. Käytännöllisiä opettajatamäyhteitä on koulussa suoritettu luvultaan 23, 20 ja 11.

Kouluneuvosto: Professori O. Donner (puheenjohtajana), professori A. Hömön sekä rouvat E. Melander, S. Rein ja A. Almberg.

Porvoo.

Lyseo. Lokakuun 2 päivänä 1888 sai lehtori K. H. Forsius eron virastaan, jonka jälkeen hänen opetusvelvollisuutensa uskomossa ja kaunokirjoituksessa jaettiin toisille opettajille. Sittenkuu lehtori K. Forsman oli siirretty Hämeenlinnan lyseoon, määrättiin filosofiantohtori Edvard Rindell Syyskuun 1 päivästä 1889 alkaen kahtena koetusvuotena hoitamaan latinan ja kreikan lehtorinvirkkaa. Sittenkuun koetteeksi määrätty kolleega F. O. Rapola oli siirretty Helsingin suomalaiseen normaalilyseoon, annettiin Heinäkuun 28 päivänä 1888 filosofian kandidaatille August Waldemar Forsman'ille valtuuskirja suomen kielen kolleeganvirkaan. Helmikuun 28 päivänä 1888 määrättiin koetteeksi määrätty voimistelun opettaja J. E. Blomqvist virkaansa. Syyskuun 20 päivänä 1889 myönnettiin perustuksen opettajalle J. Knutson'ille ero virastaan.

Erityisiä rahamääriä on myönnetty muutoksen tekemistä varten kouluhuonekaluihin nähden ja niiden siistittämistä varten sekä uusien voimisteluesineiden ja uuden voimistelulakaluston hankkimiseksi pihamaalle.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1887—1890 eri vuosina 155, 139 ja 137 oppilasta.

Kouluneuvosto: v. t. kielenopettaja N. Gulin (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri A. Lindh, varakonsuli G. L. Söderström, tehtailija R. V. Ekblom ja tohtorinna E. Grönlund.

Loviisa.

Alkeiskoulu. Joulukuun 3 päivänä 1887 annettiin Maarianhaminan alkeiskoulun kolleegalle Aleksander Nylund'ille valtuuskirja suomen ja ruotsin kielten kolleeganvirkaan ja Helmikuun 26 päivänä 1889 määrättiin kolleega K. K. Nyström voimistelun opettajaksi. Lokakuun 8 päivänä 1889 määrättiin filosofian-

masteri Arthur Wilhelm Relander kahtena koetusvuotena hoitamaan uskonnon, historian ja maantieteen kolleeganvirkaa. Venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa ovat edelleen hoitaneet virantekijät. Elokuun 22 päivänä 1890 sai laulunopettajar H. P. Ruuth pyynnöstä eron virastaan.

Armollisella kirjeellä Helmikuun 5 päivältä 1890 myönnettiin lupa ottaa kouluun oppilaksi myöskin tyttöjä, ollen he velvolliset suorittamaan samallaiset lukukausimaksut, mitkä ovat määrättyt tyttökouluille, joista kaksikymmentä markkaa kultakin oppilaalta saataisiin käyttää erityisen katsannon hankkimiseksi naisoppilaita varten. Viimemainitun määräyksen mukaan on neiti Fanny Tallberg aluksi lukuvuodeksi 1890—1891 määrätty pitämään katsantoa naisoppilaita ja opettamaan heille voimistelua sekä niille, jotka niin haluaisivat, myöskin käsitöitä.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Nyström.

Elokuun 22 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa vuodessa uskonnonopetusta varten eräälle kreikkalais-venäläiseen uskonoppiin kuuluvalle oppilaalle ja velvoitettiin rehtori kunkin lukuvuoden lopussa antamaan kertomuksen siitä, kuinka mainittu opetus on tapahtunut, minkä jälkeen Kirkollisasiain Toimituskunnan pitäisi siitä saaman tiedon.

Oppilasten luku on kysymyksenalaisina kolmena lukuvuonna ollut eri vuosina 42, 53 ja 45.

Kouluneuvosto: varakonsuli A. Björkstén (puheenjohtajana), filosofianmaisteri V. E. Linderoos, piirilääkäri F. W. Westerlund ja tullinhoitaja O. Ugglä.

Tammisaari.

Alkeiskoulu. Sittenkun entinen kolleega F. M. Lindén oli saanut valtuuskirjan lehtorinvirkaan paikkakunnan seminaarissa, annettiin Joulukuun 3 päivänä 1889 filosofianmaisterille Georg Mathias Lindén'ille valtuuskirja matematiikan ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan. Toukokuun 11 päivänä 1890 kuoli uskonnonopettaja, varapastori E. O. Reuter. Avonaisena olevaa venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa on edelleen hoidettu siten, että reaalikoulun entinen opettajatar E. Malm on opettanut venäjän ja kolleega B. F. Nylander saksan kieltä.

Joulukuun 9 päivänä 1887 annettiin lupa silloin kuluvana lukuvuonna opettaa erittäin 10 tuntina viikossa reaalikoulun neljännen luokan jälellä olevaa korkeampaa vuosi-osastoa, jota oli ollut aikomus opettaa yhdessä alkeiskoulun korkeimman luokan kanssa, kuin myöskin että tähän opetukseen saataisiin käyttää ne säästövarat, mitä olisi koulurahastossa. Tammikuun 18 päivänä 1889 myönnettiin 660 markan suuruinen ylimääräinen rahamäärä vahtimestarin palkkaamiseksi sekä lämpöä ja valoa varten.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Malin.

Oppilasten luku kolmenvuoden-aikana on ollut eri vuosina 54, 36 ja 27.

Kouluneuvosto: Kunnallisraatimies I. Taucher (puheenjohtajana), piirilääkäri G. Avellan, kapteeni K. Strömberg, oikeusraatimies V. Holmberg ja seminaarintirehtori F. V. Sundvall.

Turku.

Klassillinen lyseo, jossa ruotsi opetuskielenä. Sittenkun lehtori tohtori C. A. Krook Heinäkuun 6 päivänä 1888 oli saanut eron virastaan, valtuutettiin Tammikuun 2 päivänä 1889 Wiipurin suomalaisen lyseon lehtori filosofiantohtori Nils Robert af Ursin latinan ja kreikan lehtoriksi ja sittenkun lehtori tohtori A. W. Jahnsson oli siirretty paikkakunnan suomalaiseen lyseoon, annettiin Toukokuun 7 päivänä 1889 apulaislehtorille Gustaf Cygnacus'elle valtuuskirja latinan lehtorinvirkaan. Sittenkun kolleega G. R. Törngren oli muuttanut lehtorinvirkaan Oulun ruotsalaiseen lyseoon, valtuutettiin Joulukuun 29 päivänä 1888 apulaiskolleega Karl Grönlund latinan kolleegaksi, ja sittenkun kolleega, lehtori G. A. Schultz Heinäkuun 20 päivänä 1888 oli saanut eron virastaan, apulaiskolleega Emil August Almberg Helmikuun 12 päivänä 1889 suomen kielen kolleegaksi. Syyskuun 7 päivänä 1888 sai ranskan kielen opettaja L. A. M. Lefrén eron virastaan ja ranskan kielen opettajanvirkaan määrättiin Huhtikuun 20 päivänä 1889 Berta Hamberg. Maaliskuun 12 päivänä 1889 annettiin virkamääräys koetteeksi määrätylle laulun opettajalle E. E. Ekman'ille ja Huhtikuun 14 päivänä 1890 koetteeksi saksan kielen opettajanvirkaan määrätylle Charlotta Finström'ille. Heinäkuun 11 päivänä 1890 sai voimistelun-opettaja G. D. Grönlund eron virastaan, ja on voimistelun-opettajanvirkaan toistaiseksi määrätty ylioppilas Arthur Rindell. Heinäkuun 18 päivänä 1890 sai laulun-opettaja Ekman eron virastaan.

Väliaikaisella osastolla määrättiin Toukokuun 17 päivänä 1889 filosofianmaisteri Lennart Torstenson Renvall apulaiskolleegaksi latinassa ja ruotsissa ja Elokuun 7 päivänä 1889 filosofianmaisteri Ernst Gustaf Nyberg apulaislehtoriksi latinassa. Apulaiskolleegan E. F. Jahnsson'in jälkeen, joka muutti kolleeganvirkaan paikkakunnan suomalaisessa lyseossa, määrättiin Huhtikuun 13 päivänä 1888 filosofianmaisteri Knut Eliel Sonck historian ja maantieteen apulaiskolleegaksi. Tammikuun 1 päivästä 1888 muutti matematiikan apulaiskolleega F. E. Hildén kolleeganvirkaan Jyväskylän tyttökoulussa. Matematiikan ja suomen apulaiskolleeganvirkoja ei ole enää täytetty ja venäjän niinkuin myöskin uskonnon ja ruotsin apulaiskolleeganvirkoja ovat edelleen hoitaneet virantekijät.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori C. J. Arrhenius.

Koska väliaikainen rinnakkais-osasto on ajottu lakkauttaa, niin pian kuin perustamalla samaan kaupunkiin kaksi muuta lyseota oppilasmäärä ruotsalaiseen lyseoon on vähentynyt siihen lukuun korkeintaan 40 luokalla, mikä voimassa olevassa koulujärjestyksessä on vahvistettu, ja siihenkin nähden, että oppilasluku silloisen 1:sen luokan molemmilla osastoilla yhteensä ei ollut suurempi kuin 36 sekä

että niitten muutettujen määräysten tähden vapaapaikkojen suhteen, joista Senaatti alamaisuudessa oli esitellyt, varmasti voitaisiin edellyttää pyrkijäin määrän oppilaitoksen ensimmäiselle luokalle pikemmin vähenevän kuin lisääntyvän, määräsi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Toukokuun 22 päivältä 1889, ettei rinnakkais-osastoa ensimmäisellä luokalla enää seuraavan lukuvuoden alusta ylläpidettäisi sekä että myöskin oppilaitoksen toista luokkaa, jollei sen oppilasmäärä nousisi yli 40, olisi samoin opetettava yhdellä ainoalla osastolla. Sen ohessa käskettiin Ylihallitusta Senaattiin lähettämään ehdotuksen niihin muutoksiin ja alennuksiin lyseon vuosirahansäännössä, jotka juuri mainituista määräyksistä voisivat seurata. Tämän johdosta lakkautettiin lukuvuoden 1889—1890 alussa ensimmäisen ja toisen luokan rinnakkais-osastot, ja lukuvuoden lopussa apulaiskollegat K. F. Finelius ja K. E. Sonck erosivat oppilaitoksesta. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Lokakuun 23 päivältä 1889 määräsi Keisarillinen Senaatti että rinnakkais-osaston 3:mas luokka olisi seuraavan lukuvuoden alusta lakkautettava sekä että myöskin lyseon neljättä luokkaa, jollei sen oppilasmäärä nousisi yli 40, olisi opetettava yhdellä osastolla, jota vastoin seuraavina vuosina ainoastansa alin siihen asti jälellä oleva rinnakkaisluokka olisi lakkautettava. Lukuvuoden 1890—1891 alussa lakkasi rinnakkais-osaston 3:mas luokka, jota vastoin neljäs, jossa oppilasmäärä oli 45, vielä mainittuna lukuvuonna oli jälellä.

Syyskuun 8 päivänä 1888 määräsi Keisarillinen Senaatti, että lukuvuodesta 1888—1889 alkaen Turun ruotsalaisen klassillisen lyseon, reaallyseon ja tyttö-koulun kreikkalais-venäläistä uskon-oppia tunnustavia oppilaita opetettaisiin yhteisesti uskomossansa siten, että kaikkien näiden oppilaitosten jotenkin samalla kehitys-asteella olevia oppilaita kahdelta peräkkäin seuraavalta luokalta opetettaisiin yhteisesti, että palkkiota tästä opetuksesta olisi 140 markkaa viikkotunnista lukuvuotena sekä että sen johdosta rahamääräksi siihen tarkoitukseen pantaisiin ruotsalaisen reaallyseon vuosirahansääntöön arviolta 280 markkaa, mutta että ruotsalaisen klassillisen lyseon vuosirahansääntöön pantu rahamäärä kreikkalais-venäläisen uskonnon opetusta varten lakkautetaan. Lokakuun 18 päivänä 1889 myönnettiin ruotsalaisen klassillisen lyseon rehtorille lupa lyseon rahamäärästä virantekopalkkiota varten maksaa mainitusta uskonnon opetuksesta palkkiota 280 markkaa vuodessa, koska erään lyseon ensimmäiselle luokalle otetun kreikkalais-venäläistä uskon-oppia tunnustavan oppilaan katsottiin täytyvän saada erityistä opetusta, kun ne reaallyseon ja tyttökoulun oppilaat, jotka saavat yhteistä opetusta lyseon oppilaiden kanssa, jo olivat suorittaneet kaksivuotisen kurssin.

Lyseossa kävi lukuvuosina 1887—1890 eri vuosina 387, 355 ja 326 oppilasta.

Kouluneuvosto: Presidentti Th. von Hellens (puheenjohtajana), kunnallispormestari F. Juselius, hovioikeudenasessori W. Björkman, piirilääkäri F. W. Söderling ja kauppias J. Österblad.

Opetuskieleltään suomalainen klassillinen lyseo. Kaikki lehtorinvirat ovat täytetyt seuraavassa järjestyksessä: Toukokuun 5 päivänä 1888 annettiin Kuopion lyseon lehtorille Edvard Maunulin'ille valtuuskirja matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan, Toukokuun 29 päivänä 1888 filosofianmaisterille Henrik Melander'ille latinan lehtorinvirkaan ja Kesäkuun 15 päivänä 1888 paikkakunnan ruotsalaisen lyseon lehtorille filosofiantohtori Adolf Waldemar Jahnsson'ille latinan ja kreikan lehtorinvirkaan; Syyskuun 26 päivänä 1890 nimitettiin virkoihinsa koetteeksi määrätty lehtorit uskonnossa, logiikassa ja ruotsin kielessä, teologiankandidaatti Johan Markus Ahlman, sekä historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä yliopiston-dosentti Kurt Reinhold Melander.

Kolleegoiksi valtuutettiin Joulukuun 10 päivänä 1887 ruotsalaisen lyseon väliaikaisen rinnakkais-osaston apulaiskolleega E. F. Jahnsson ruotsin kielessä ja Huhtikuun 14 päivänä 1888 filosofiankandidaatti Samuel Wilhelm Hellgren venäjän kielessä; sittenkun kolleega A. W. Hellman oli muuttanut suomalaiseen normaalilyseoon, valtuutettiin Joulukuun 11 päivänä 1888 latinan ja suomen kielen kolleeganvirkaan filosofiankandidaatti Julius Anshelm Lyly, jonka nimittämisen jälkeen Wiipurin suomalaisen lyseon lehtoriksi, valtuuskirja mainittuun virkaan annettiin Huhtikuun 19 päivänä 1890 lyseon laulun-opettajalle filosofianmaisteri E. E. Ekman'ille; sittenkun Turun lakkautetun reaalikoulun kolleega K. A. Poppius oli päässyt paikkakunnan reaalilyseon lehtoriksi, sai Jyväskylän lyseon kolleega Aksel August Jansson Joulukuun 7 päivänä 1889 valtuuskirjan matematiikan ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan.

Syyskuun 24 päivänä 1887 annettiin filosofianmaisterille Erik Emil Ekman'ille virkamääräys laulun-opettajanvirkaan ja Huhtikuun 17 päivänä 1888 Wiipurin ruotsalaisen lyseon saksan kielen opettajalle Nikodemus Hauvoselle saksan kielen opettajanvirkaan; Syyskuun 26 päivänä 1890 nimitettiin koetteeksi määrätty Elsa Augusta von Schantz ranskan kielen opettajanvirkaan; koetteeksi määrätty voimistelun-opettaja A. E. E. Rancken nimitettiin koetus-ajan kuluttua kolleeganvirkaan Nikolainkaupungin alkeiskoulussa vastaan-otettavaksi Huhtikuun 1 päivänä 1890.

Toukokuun 11 päivänä 1888 nimitti Keisarillinen Senaatti v. t. rehtorin, kolleega T. W. Erich'in rehtoriksi ja saman kuun 28 päivänä määräsi Ylihallitus lehtorin E. Maunulin'in vararehtoriksi. Sittenkun rehtori Erich Maaliskuun 14 päivänä 1890 oli kuollut, nimitettiin lehtori H. Melander seuraavan Toukokuun 21 päivänä lyseon rehtoriksi.

Helmikuun 11 päivänä 1890 kuoli kolleega Hellgren.

Joulukuun 8 päivänä 1887 myönnettiin ylimääräinen rahamäärä kaikkiaan 2,140 markkaa 25 penniä välttämättömimpäin opetusvälikappaleitten hankkimiseksi luonnonhistoriassa ja fysiikassa; kreikkalais-venäläisen uskonnon opettamista varten lukuvuonna 1887—1888 myönnettiin 560 markkaa, jonka ohessa vastaiseksi määrättiin että mainittua ainetta opetettaisiin yhteisesti eri luokkien melkein sa-

malla kehitys-asteella oleville oppilaille ja että arviolta 280 markan suuruinen rahamäärä pantaisiin oppilaitoksen vuosirahansääntöön sitä tarkoitusta varten. Toukokuun 28 päivänä 1889 myönnettiin 400 markan suuruinen vuotuinen lisä rahamäärään poltinpuita ja valoa varten; muutoin on eri tarkoituksiin muutamia vähempiä ylimääräisiä rahamääriä myönnetty.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 249, 253 ja 250.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos R. Idestam (puheenjohtajana), apteekkari H. W. Hjelt, läketieteentohtori G. von Essen ja oikeusraatimies K. F. Lilius.

Reaalilyseo. Lukuvuoden 1887—1888 lopussa lakkasi entinen reaalikoulu kokonaan toimestaan, jolloin uuteen reaalilyseoon tuii 5:des luokka. Lukuvuoden 1889—1890 lopussa sai viimeainittu oppilaitos 7:nnen luokkansa, niin että se seuraavan lukuvuoden lopussa tulee täydelliseksi. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Maaliskuun 2 päivältä 1888 annettiin reaalilyseolle reaalikoulun kirjasto ja muu omaisuus, sikäli kuin se kuului valtiolle.

Toukokuun 1 päivänä 1888 määrättiin seuraavan Syyskuun 1 päivästä alkaen yliopistondosentti filosofiantohtori Evert Sjöblom kahtena koetusvuotena hoitamaan matematiikan, fysiikan ja kemian lehtorinvirkaa, mutta on hän tällä aikaa sattuneesta syystä nauttinut virkavapautta; Joulukuun 8 päivänä 1888 annettiin suomalaisen lyseon kollegalle filosofianlisensiaatti Karl Alfred Poppius'elle valtuuskirja luonnonhistorian ja maantieteen lehtorinvirkaan. Myöskin uudesta asetettuja ranskan ja saksan kielten sekä uskonnon ja suomenkielen lehtorinvirkoja ovat lukuvuonna 1889—1890 hoitaneet virantekijät.

Kollegan M. Kjellman'in Tammikuun 28 päivänä 1888 tapahtuneen kuoleman jälkeen annettiin Marraskuun 27 päivänä 1888 valtuuskirja matematiikan kolleganvirkaan Nikolainkaupungin entisen reaalikoulun kollegalle F. A. O. Lundenius'elle. Venäjän kielen kolleganvirkaa on hoitanut virantekijä, niinkuin myöskin englannin kielen, laulun ja voimistelun opettajanvirkoja. Laulun opettajanvirkaan on Syyskuun 1 päivästä 1890 kahdeksi koetusvuodeksi määrätty ylioppilas Aksel Rindell.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega K. G. Bärlund.

Kreikkalais-venäläisen uskon-opin opetus oli lukuvuonna 1887—1888 yhteinen reaalilyseon ja tyttökoulun tähän uskontunnustukseen kuuluville oppilaille ja suoritettiin sen kustannukset reaalilyseon vuosirahansääntöön sitä tarkoitusta varten otetulla 400 markan suuruisella rahamäärällä. Sen jälkeen pantiin oppilaitoksen vuosirahansääntöön kysymyksenalaista opetusta varten 280 markan suuruinen rahamäärä, jonka käyttämisestä on lähemmin mainittu ruotsalaisesta klassillisesta lyseosta kerrottaessa. Toukokuun 26 päivänä 1888 myönnettiin 1,200 markkaa vuodessa huoneuston lämmittämistä, valoa y. m. varten.

Sittenkun Ylihallitus alamaisuudessa oli ilmoittanut että muodostumassa olevalle reaalilyseolle oli ainoastaan Syyskuun 1 päivään 1892 vakuutettu huo-

neusto lakkautetun reaalikoulun kaupungille kuuluviissa huoneissa sekä että mainittu huoneusto on havaittu olevan melkoisessa määrässä sopimaton ja tarkoitukseensa ihan riittämätön, sittenkun oppilaitos lukuvuoden 1890—1891 lopussa oli täydellinen, katsoi Keisarillinen Senaatti, valmistavat toimenpiteet suoritettua, hyväksi Maaliskuun 27 päivänä 1889 vahvistaa Rakennus-ylihallituksen tekemät piirustukset omaa huoneustoa varten Turun reaalilyseolle ym. 185,000 markkaan päätyvän kustannus-arvion. Samalla määrättiin että rakennustyön pitäisi olla suoritettuna Kesäkuun 1 päivään 1892; Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Kesäkuun 28 päivältä 1890 ilmoitettiin kuitenkin Ylihallitukselle että Keisarillinen Senaatti, Rakennus-ylihallituksen esityksen johdosta, oli suostunut siihen että mainittua työtä saataisiin niin jouduttua, että oppilaitos voisi jo ennen Syyskuun 1 päivää 1891 muuttaa uuteen huoneustoonsa.

Oppilasku oli lukuvuonna 1887—1888 reaalilyseon neljällä luokalla ja reaalikoulun neljänneen luokan jälellä olevalla korkeammalla vuosi-osastolla 155, 1888—1889 viidellä luokalla 153 ja 1889—1890 kuudella luokalla 152.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos E. Stadigh (puheenjohtajana), kauppaneuvos F. Rettig ja kaupunginlääkäri tohtori K. K. Kynberg.

Tyttökoulu. Toukokuun 6 päivänä 1890 annettiin koetteeksi määrätylle saksan, ruotsin ja käsitöiden opettajattarelle S. Sederholm'ille valtuuskirja sekä virkamääräys myöskin koetteeksi määrätylle laulun opettajattarelle S. J. Ilmon'ille.

Kesäkuun 1 päivänä 1889 muutti koulu sille rakennettuun uuteen huoneustoon; sen johdosta oli Keisarillinen Senaatti Toukokuun 25 päivänä samana vuonna myöntänyt ylimääräisen 7,213 markan 75 pennin suuruisen rahamäärän osaksi uusien huonekalujen hankkimiseksi ja kalustoa varten. Toukokuun 2 päivänä 1889 myönnettiin 2,100 markan lisä vuosittain koulun entiseen rahamäärään poltinpuita ja valoa varten ja Elokuun 28 päivänä samana vuonna vuotinen 300 markan suuruisen rahamäärä kartanonmiehen palkkaamiseksi. Sitä paitsi on muutamia sattumaisia ylimääräisiä rahamääriä eri tarkoituksia varten myönnetty.

Kreikkalais-venäläisen uskonnon opettamisesta on lähemmin mainittu ruotsalaisesta klassillisesta lyseosta ja reaalilyseosta kerrottaessa.

Koulussa kävi kolmena kysymyksenalaisena lukuvuonna 152, 151 ja 151 oppilasta.

Kouluneuvosto: Lyseonlehtori E. Annell (puheenjohtajana), kreivinna H. Creutz, hovioikeudenneuvoksenrouva F. Idestam, hovioikeudenneuvos B. N. Procopé ja professori K. R. Paqvalin.

Uusikaupunki.

Alkeiskoulu. Opettajistossa ei ole mitään muutoksia tapahtunut. Laulun- ja voimistelun-opettajanvirkoja, joita ei ole voitu varsinaisesti täyttää, on edelleen

hoitanut yhteinen virantekijä. Rehtorina on edelleen ollut kolleega K. A. Cajander. Koulun ottamisesta kunnan luostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Oppilasmäärä on kolmena kysymyksenalaisena lukuvuonna ollut eri vuosina 25, 21 ja 34.

Kouluneuvosto: Kihlakumantuumari C. Aspelund (puheenjohtajana), lääketieteentohtori C. A. Achrén ja kauppias Th. F. Lindroth.

Rauma.

Alkeiskoulu. Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Maaliskuun 11 päivältä 1887 on avonaisena olevaa uskonnon, suomen ja ruotsin kielten kolleeganvirkaa hoitanut virantekijä. Sittenkun kolleega C. W. Cannelin pyynnöstä oli vapautettu rehtorintoimesta, määräsi Ylihallitus Huhtikuun 15 päivänä 1890 v. t. kolleegan Aleksis Heribert Mellin'in toistaiseksi olemaan koulun rehtorina. Marraskuun 25 päivänä 1888 kuoli laulun-opettaja F. Lindberg.

Maaliskuun 1 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa kreikkalais-venäläisen uskonnon-opetusta varten, vast'edes otettavaksi koulun vuosirahansääntöön, ja velvoitettiin rehtori kunkin lukuvuoden lopussa antamaan Ylihallitukselle kertomus siitä, kuinka mainittu opetus on tapahtunut, josta Kirkollisasiain Toimituskunnan sitten pitäisi saaman tiedon.

Koulun ottamisesta kunnan luostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Oppilasmäärä oli noina kolmena vuonna eri vuosina 18, 21 ja 23.

Kouluneuvosto: Merikapteeni J. R. Ignatius (puheenjohtajana), kauppias J. W. Söderlund ja Pormestari U. Montin.

Pori.

Opetuskieleltään ruotsalainen alkeiskoulu. Elokuun 10 päivänä 1888 sai rehtori, kolleega K. E. Granqvist eron virastaan, jonka jälkeen rehtorintointa on hoitanut kolleega J. I. Tamsén. Keisarillisen Senaatin määräyksestä Maaliskuun 11 päivältä 1887 on Granqvist'in eroamisen kautta avonaiseksi jäänyttä matematiikan ja luonnonhistorian kolleeganvirkaa hoitanut virkaatekevä opettaja, niinkuin myöskin laulun ja voimistelun-opettajanvirkoja.

Syyskuun 8 päivänä 1888 myönnettiin 280 markkaa vuodessa kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten ja Syyskuun 16 päivänä 1889 244 markkaa osaksi uusien huonekalujen hankkimiseksi.

Koulussa on lukuvuosina 1887—1890 käynyt eri vuosina 19, 22 ja 20 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari E. Molander (puheenjohtajana), apteekkari R. Junelius, kaupunginlääkäri K. F. Walle, pastori R. Grönvall ja varakonsuli G. Wenzell.

Alkeiskoulu, jossa suomi opetuskielenä. Wenäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa on edelleen hoitanut virantekijä, niinkuin myöskin voimistelun opettajanvirkaa. Laulun-opettajanvirkaan määrättiin Elokuun 20 päivänä 1888 filosofian-kandidaatti Edvard Benedikt Herman Krook.

Armollisessa kirjeessä Joulukuun 4 päivältä 1889 määrättiin että, Elokuun 23 päivänä 1883 annetun armollisen asetuksen IX kohdan nojalla, Porin kaupunkiin sijoitettu opetuskieleltään suomalainen alkeiskoulu olisi syyslukukauden alussa 1890 laajennettava täydelliseksi klassilliseksi lyseoksi, valtion haltuun ottamalla kerrallaan ne neljä yksityistä luokkaa, jotka ovat olleet koulun jatkona.

Tämän armollisen määräyksen toteuttamiseksi on, sittenkun oppilaitokselle oli säädetyssä järjestyksessä vahvistettu vuosirahansääntö, mainittujen yksityisluokkain johtaja filosofianmaisteri Adolf Malin, joka myöskin on ollut alkeiskoulun v. t. rehtori, määrätty toistaiseksi hoitamaan lyseon rehtorintointa ynnä historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinviran sijaisuutta, jonka ohessa virantekijöitä on määrätty muihin opettajanpaikkoihin, joita eivät ole voineet haltuunsa ottaa alkeiskoulun varsinaiset opettajat. Siten on oppilaitos Syyskuun 1 päivänä 1890 säädetyssä järjestyksessä aloittanut toimintansa täydellisenä klassillisena lyseona.

Alkeiskoulun oppilasmäärä oli kolmena kysymyksenalaisena lukuvuonna 129, 112 ja 115.

Kouluneuvosto: Hovineuvos G. Levonius (puheenjohtajana), filosofianmaisteri G. Grönfelt, keltavalaja F. V. Hjulberg, kappalainen L. Häggström ja oikeusraati-mies F. Hellström.

Maarianhamina.

Alkeiskoulu. Sittenkun kolleega A. Nylund oli valtuutettu Toukokuun 1 päivästä 1888 Loviisan alkeiskoulun kolleegaksi, ovat, Keisarillisen Senaatin määräyksen mukaan Toukokuun 15 päivältä 1889, ettei koulun avonaisia opettajanvirkoja enää saataisi vakinaisesti täyttää, uskonnon sekä ruotsin ja suomen kielten kolleeganvirkoja hoitaneet virantekijät. Samoin on ollut edelleen laita laulun- ja voimistelun-opettajanvirkein.

Wenäjän ja saksan kieliä on opettanut opettajatar H. Fraser, jonka myöskin on tullut pitää naisellista hoitoa oppilaitoksessa, sittenkun siihen lukuvuoden 1887—1888 alusta on oppilaisiksi otettu tyttöjä.

Maaliskuun 1 päivänä 1889 myönnettiin vuotinen 280 markan suuruinen rahamäärä kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten, jolloin määrättiin samallaiset ehdot, kuin ovat mainitut Rauman alkeiskoulusta kerrottaessa. Koulun

ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Rehtorina on edelleen ollut kolleega I. F. Bergroth.

Koulussa on käynyt eri vuosina 13, 12 ja 13 oppilasta.

Koulunewosto: varakonsuli H. F. Tammelander (puheenjohtajana), kirkkoherra K. A. L. Tallqvist, postinhoitaja U. Godenhjelm, merikoulunopettaja N. Schröder ja järjestysmies E. Lang.

Hämeenlinna.

Lyseo. Suomalaisen normaalilyseon muutoksen kautta Helsinkiin Syyskuun 1 päivästä 1887 ovat uudesta-asetetut lehtorinvirat täytetyt seuraavassa järjestyksessä: valtuuskirjoja annettiin Elokuun 6 päivänä 1887 latinan ja kreikan lehtorinvirkaan Porvoon lyseon lehtorille filosofianlisensiaatti Kaarle Forsman'ille, Joulukuun 7 päivänä 1887 historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinvirkaan yliopistondosentille filosofiantohtori Karl Olof Lindeqvist'ille sekä matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan filosofianmaisterille Johan Engelbert Sargren'ille sekä Toukokuun 8 päivänä 1888 uskonnon ja logiikan lehtorinvirkaan teologiankandidaatille Johan Samuel Pajulalle. Lokakuun 21 päivänä 1888 kuoli lehtori K. J. Blomstedt ja, sittenkun kuolinpesälle Huhtikuun 10 päivänä 1889 suotiin kaksi armovuotta, tulee latinan lehtorinvirkaa tällä ajalla hoitamaan virantekijä.

Lokakuun 5 päivänä 1888 määrättiin filosofianmaisteri Alku Arthur Johannes Sieberg toistaiseksi ruotsin kielen apulaiskollegaksi.

Joulukuun 20 päivänä 1887 määrättiin voimistelun-opettaja C. Poppius myöskin laulun-opettajaksi ja Lokakuun 9 päivänä 1888 määrättiin Anna Elisabeth Tallqvist kahtena koetusvuotena hoitamaan saksan kielen opettajan virkaa, sittenkun sen entinen pitäjä E. K. M. Genetz oli siirretty suomalaiseen normaali-lyseoon. Kesäkuun 5 päivänä 1888 sai piirustuksen opettajatar F. Wetterhoff eron virastaan, johon Elokuun 17 päivänä 1888 määrättiin kahdeksi koetusvuodeksi Berndt Alfred Favorin. Ranskan kielen opettajan E. S. Yrjö-Koskisen nimittämisen jälkeen lehtorinvirkaan Tampereen reaalilyseossa on virkaa Syyskuun 1 päivästä 1889 hoitanut virantekijä.

Lehtori Blomstedt'in kuoleman jälkeen hoiti rehtorintointa, Keisarillisen Senaatin Marraskuun 28 päivänä 1888 antaman myönnytyksen mukaan, lukuvuoden 1889—1890 loppuun kolleega A. E. Favén sekä sen jälkeen seuraavan lukuvuoden alussa, kunnes Keisarillinen Senaatti Lokakuun 22 päivänä 1890 rehtoriksi nimitti lehtorin K. O. Lindeqvist'in. Marraskuun 21 päivänä 1890 määräsi Ylihallitus kollegan Favén'in vararehtoriksi.

Sittenkun lyseolle oli rakennettu oma huoneus Keisarillisen Senaatin asettaman rakennustoimikunnan katsannolla rehtori Blomstedt'in ollessa siinä puheen-

johtajana, myönnettiin Huhtikuun 12 päivänä 1888 5,530 markan suuruinen rahamäärä huoneuston sisustamista varten ja seuraavan Elokuun 16 päivänä 800 markkaa vuodessa huoneuston lämmittämistä sekä kartanon ja kadun puhtaana pitoa varten. Syyskuun 1 päivästä 1889 koroitettiin poltinpuita ja valoa varten myönnetty rahamäärä 1,500:sta 2,700:taan markkaan vuodessa.

Lokakuun 18 päivänä 1889 määräsi Keisarillinen Senaatti että tähän asti 280 markan suuruinen rahamäärä opettajan palkkaamiseksi kreikkalais-venäläisessä uskon-opissa olisi lukuvuoden alusta koroitettava 560 markaksi vuodessa toistaiseksi ja niin kauvan kuin tarve vaatisi; samalla määrättiin että palkkiota maksettaessa olisi huomioon otettava että sitä laskettaisiin 4 markan mukaan kultaakin pidetyltä opetustunnilta, ja tulisi oppilaitoksen rehtorin kunkin lukuvuoden lopussa antaa kertomus, kuinka mainittua opetusta on hoidettu, josta Kirkollisasiain Toimituskunnan sitten pitäisi saaman tiedon.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 273, 277 ja 270.

Kouluneuvosto: Kirkkoherra J. Johansson (puheenjohtajana), maansihteeri G. W. Liukkonen, kappalainen A. W. Appelqvist, lääketieteentohtori C. Bartram ja kollegin-asessori P. A. Brofelt.

Tampere.

Reaalilyseo. Kirjeessä Ylihallitukselle Elokuun 23 päivältä 1883 oli Keisarillinen Senaatti käskenyt Ylihallitusta alamaista ehdotusta tehtäessä alkeisopistojen uudesta muodostamista, laajentamista tahi lakkauttamista varten samana päivänä annetussa armollisessa asetuksessa vahvistetun suunnitelman mukaan huomioon ottamaan, ettei aluksi Tampereen silloisen neljäloukkaisen reaalikoulun suhteen ryhdyttäisi muuhun toimenpiteeseen kuin neljäloukkaisia alkoiskouluja varten aiotun uuden lukujärjestyksen käytäntöön panemiseen, vaan saisi Ylihallitus vasta sittenkun tarpeen harkittaisiin sitä vaativan tehdä esityksen koulun laajentamisesta kahdeksanluokkaiseksi reaalilyseoksi. Tämän johdosta määräsi Keisarillinen Senaatti, Ylihallituksen esityksestä, Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Huhtikuun 12 päivältä 1888, että oppilaitos olisi edelleen luokka luokalta laajennettava täydelliseksi reaalilyseoksi sekä viides luokka siihen siis lukuvuoden 1888—1889 alusta asetettava. Kunakin seuraavana lukuvuonna tulee lisää yksi uusi luokka, niin että lyseo on täydellinen lukuvuoden 1890—1891 lopussa, jolloin kahdeksas luokka muodostetaan.

Lukuvuoden 1889—1890 lopussa oli kaksi lehtorinvirkaa asetettu ja Syyskuun 1 päivänä 1889 varsinaisesti täytetty, nimittäin toinen ranskan ja saksan kielissä, johon valtuuskirja annettiin Elokuun 20 päivänä 1888 Hämeenlinnan lyseon ranskan kielen opettajalle Eino Sakari Yrjö-Koskiselle, ja toinen matemaatikassa, fysiikassa ja kemiassa, jota hoitamaan kahtena koetusvuotena määrättiin

Lokakuun 9 päivänä 1888 filosofianlensiaatti Hugo Magnus Johannes Relander. Seuraavan lukuvuoden alusta on kolme jälellä olevaa lehtorinvirkaa pantu oppilaitoksen vuosirahansääntöön.

Uudesta asetettua venäjän kielen kolleeganvirkaa hoitivat lukuvuonna 1889—1890 virantekijät. Kesäkuun 16 päivänä 1890 määrättiin Nadja Lisitzin sitä hoitamaan kahtena koetusvuotena.

Laulun-opettajanvirkaan määrättiin Joulukuun 14 päivänä 1889 paikkakunnan alkeiskoulun opettajatar Wendla Augusta Forsström, sittenkun laulunopettaja A. Tervo Joulukuun 7 päivänä 1888 oli saanut eron virastaan. Englannin kielen opettajanvirkaa, joka asetettiin Syyskuun 1 päivästä 1889 ja voimistelun opettajanvirkaa ovat hoitaneet virantekijät. Uskonnon ja latinan opetusta varten on ollut asetettuna ylimääräisiä opettajia.

Elokuun 1 päivänä 1890 sai kolleega F. E. Jernberg eron virastaan.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut reaalikoulun entinen rehtori kolleega J. Stolpe.

Kirkollisasiaain Toimituskunnan kirjelmässä Elokuun 9 päivältä 1888 ilmoitettiin Ylihallitukselle että Suomen koulurahastosta armossa on myönnetty 168,506 markan suuruinen summa oman huoneuston rakentamiseksi mainitulle reaalilyseolle sekä että Rakennus-ylihallitusta oli käsketty ryhtymään toimiin huoneuston rakentamisen suhteen.

Lyseossa kävi 1887—1888 neljällä luokalla 88 oppilasta, 1888—1889 viidellä luokalla 105 ja 1889—1890 kuudella luokalla 102 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari F. Procopé (puheenjohtajana), piirilääkäri K. E. von Bonsdorff, kauppaneuvos L. J. Hammarén, tehtailija H. Liljeroos ja kauppias F. Sumelius.

Alkeiskoulu. Varsinaisessa opettajistossa ei ole mitään muutoksia tapahtunut. Venäjän ja saksan kielten kolleeganvirka on edelleen ollut avonaisena. Rehtoriksi nimitti Keisarillinen Senaatti Toukokuun 11 päivänä 1888 kolleegan K. Dahlström'in.

Oppilasten luku oli kunakin kolmena vuonna eri vuosina 29, 33 ja 27.

Kvuluneuvosto: Kauppias G. O. Sumelius (puheenjohtajana), kasööri O. Björkell, kauppias A. Fontell, kapteeni F. Mörtengrén ja apteekkari K. Molin.

Wiipuri.

Opetuskieleltään ruotsalainen lyseo. Helmikuun 8 päivänä 1889 sai lehtori J. R. Relander eron virastaan ja matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan valtuutettiin Maaliskuun 11 päivänä 1890 filosofiantohtori Anders Edvard Selander.

Joulukuun 3 päivänä 1887 annettiin valtuuskirja venäjän kielen kolleeganvirkaan Kuopion lyseon kolleegalle Knut Paul Gustafsson'ille, joka kuoli Heinäkuun 21 päivänä 1889.

Sittenkun saksan kielen opettaja N. Hauvonen oli siirretty Turun suomalaisen lyseoon, määrättiin virkaan Maaliskuun 22 päivänä 1889 opettajakandidaatti Karl Höckert.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori, tohtori G. Lagus.

Huhtikuun 20 päivänä 1888 myönnettiin 2,014 markan suuruinen ylimääräinen rahamäärä huonekalujen ja sisustuksen hankkimiseksi oppilaitoksen huoneuston lisäksi rakennettua 3:tta kerrosta varten kuin myöskin vanhempain huonekalujen tarpeellisten parannusten suorittamiseksi; Syyskuun 1 päivästä 1889 koroitettiin rahamäärä poltinpuita ja valoa varten 1,600 markasta 2,200 markkaan. Sitä paitsi on muutamia ylimääräisiä rahamääriä annettu erilaisiin tarkoituksiin.

Kolmena kysymyksenalaisena lukuvuonna oli oppilasten luku eri vuosina 189, 178 ja 173.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenneuvos L. Clouberg (puheenjohtajana), kauppaneuvos W. Hackman, hovioikeudenneuvos O. Karsten, professori G. J. Strömborg ja kirjakauppias V. Hoving.

Opetuskieleltään suomalainen lyseo. Sittenkun lehtorit E. J. Savolin ja N. R. af Ursin olivat siirretyt Turun ruotsalaiseen lyseoon ja lehtori E. J. Sourander Kuopion lyseoon, valtuutettiin Toukokuun 8 päivänä 1888 lyseon venäjän kielen kolleega, teologiankandidaatti Salomon Manninen uskonnon, logiikan ja ruotsin kielen lehtoriksi, ja Syyskuun 27 päivänä 1889 Turun suomalaisen lyseon kolleega Julius Anshelm Lyly latinan ja kreikan kielten lehtoriksi sekä määrättiin Lokakuun 9 päivänä 1888 filosofiankandidaatti Karl Alfred Brander kahtena koetusvuotena hoitamaan matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaa.

Joulukuun 7 päivänä 1886 valtuutettiin filosofiankandidaatti Arthur Edvin Skogberg latinan kolleegaksi ja Marraskuun 13 päivänä 1888 Mikkelin lyseon kolleega C. M. Lindfors venäjän kielen kolleegaksi.

Sittenkun kollegat D. Lassila ja T. J. Sirelius olivat muuttaneet paikkakunnan suomalaiseen tyttökouluun, valtuutettiin Toukokuun 7 päivänä 1889 filosofianmaisteri Allan Evert Lindegren matematiikan ja kaunokirjoituksen kolleegaksi, ja Helmikuun 25 päivänä 1890 filosofiankandidaatti Karl Aksel Petrelius ruotsin kielen kolleegaksi.

Joulukuun 27 päivänä 1888 määrättiin koetteeksi voimistelun-opettajaksi määrätty M. F. Alfthan virkaansa ja Kesäkuun 25 päivänä 1889 kolleega C. M. Lindforss ranskan kielen opettajanvirkaan lehtori Sourander'in jälkeen.

Rehtoriksi nimitti Keisarillinen Senaatti Toukokuun 11 päivänä 1888 lehtorin G. V. Wallen ja Ylihallitus saman kuun 29 päivänä vararehtoriksi lehtorin A. D. Helander'in.

Sittenkun Ylihallitus alamaaisessa kirjelmässä Maaliskuun 2 päivältä 1886 oli esiteltyt että oppilaitokselle rakennettaisiin oma huoneusto sekä Wiipurin kaupunginvaltuusmiehet sitä varten olivat luovuttaneet tonttipaikan, vahvasti Keisarillinen Senaatti Kesäkuun 12 päivänä 1890 Rakennus-ylihallituksen tarkoitusta varten laatimat piirustukset ynnä 184,000 markkaan päättyvän kustannus-arvion, minkä ohessa mainittua Ylihallitusta käskettiin suorittamaan rakennustyö, jonka pitäisi olla loppuun suoritettu siksi, että koulu voisi Kesäkuun 1 päivänä 1892 muuttaa huoneustoon ja seuraavan syyslukukauden alussa aloittaa toimintansa siinä.

Elokuun 28 päivänä 1889 myönnettiin 400 markkaa vuodessa Syyskuun 1 päivästä 1888 koulurahaston vahvistamiseksi. Satunnaisia vähempiä rahamääriä on eri tiloissa erilaisiin tarkoituksiin myönnetty.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuosina 1887—1890 eri vuosina 232, 234 ja 202 oppilasta.

Kouluneuvosto: Hovioikeudenasessori D. N. Åkerman (puheenjohtajana), varakonsuli Wolff, lehtori A. Bergroth, hovioikeudennotarius O. Wilskman ja apteekkari J. C. von Zveyberg.

Alkeiskoulu. Koulun laajentamisesta viisiluokkaiseksi seuraavan jossakin määrässä muodostetun tuntijakosuunnitelman mukaan, jonka kautta asetettiin suomen ja ruotsin kielten kolleeganvirka, valtuutettiin Huhtikuun 3 päivänä 1888 opettajakandidaatti Uno Ivar Hirn tähän virkaan. Sittenkun kolleega A. Hj. Sallmén oli muutettu paikkakunnan suomalaiseen tyttökouluun, annettiin valtuuskirja Joulukuun 11 päivänä 1888 historian, maantieteen ja suomen kielen kolleeganvirkaan filosofiankandidaatille Oskar Fredrik Hypén'ille. Kolleega Lars Reinhold Lagus, joka Joulukuun 3 päivänä 1887 oli saanut valtuuskirjan, muutti suomalaiseen normaalilyseoon, jonka jälkeen Maaliskuun 22 päivänä 1889 valtuuskirja annettiin matematiikan, fysiikan ja kirjanpidon kolleeganvirkaan filosofianmaisterille Karl Johan Eros Olsonille. Entisen reaalikoulun venäjän kielen opettajanviran lakkauttamisen jälkeen Syyskuun 1 päivästä 1887 perustettua venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa ei ole tähän asti voitu varsinaisesti täyttää. Voimistelunopettajanvirkaa on myöskin edelleen hoitanut virantekijä.

Toukokuun 11 päivänä 1888 nimitti Keisarillinen Senaatti kolleegan H. Ziliacus'en rehtoriksi.

Muutamia vähempiä ylimääräisiä rahamääriä on eri tilaisuuksissa määrätty erilaisiin tarkoituksiin.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 80, 82 ja 93.

Kouluneuvosto: Hovioikeudennotarius A. H. Snellman (puheenjohtajana), kauppias G. A. Henriksson, kaupunginlääkäri Th. Thesleff, maalarimestari C. J. Ullberg ja varapastori E. Fabritius.

Tyttökoulu, jossa ruotsi opetuskielenä. Toukokuun 25 päivänä 1888 myönnettiin johtajattarelle C. Chr. Perander'ille ero virastaan. Ylihallituksen esityksestä myöntyi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Tammikuun 16 päivältä 1889 siihen että mainittu virka toistaiseksi jätettäisiin täyttämättä ja että Kuopion lakkautetun ruotsalaisen tyttökoulun johtajatar Augusta af Enehjelm, joka Kesäkuun 1 päivästä 1889 asetettiin lakkautuspalkalle, oman suostumuksensa mukaan määrättiin lukuvuoden 1889—1890 alusta toistaiseksi viiden vuoden kuluessa hoitamaan avonaista johtajattarenpaikkaa Wiipurissa, ja oikeutettiin hän hyväkseen laskemaan tämän virka-ajan lisäpalkkion saamiseen nähden edelleen sekä saamaan, tästä toimesta erotessansa, täyden eläkkeen määräysten mukaan armollisessa asetuksessa Helmikuun 3 päivältä 1868, joka koskee niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, mitkä kuuluvat sellaisille virka- ja palvelusmiehille, joiden virat lakkautetaan.

Kesäkuun 4 päivänä 1888 annettiin valtuuskirja uskonnon ja suomen kielen kolleeganvirkaan filosofiankandidaatille Lars Hugo Sandelin'ille ja Helmikuun 21 päivänä 1890 sai historian, maantieteen ja ruotsin kielen kolleega A. K. Sumelius eron virastansa. Sittenkun opettajatar M. J. Lindebäck oli saanut eron virastansa Lokakuun 1 päivänä 1889, valtuutettiin Marraskuun 19 päivänä samana vuonna Kuopion lakkautetun ruotsalaisen tyttökoulun opettajatar A. A. Nygren Syyskuun 1 päivästä 1890 ranshan kielen ja käsitöiden opettajattareksi. Kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajatar rouva A. E. Walle muutti paikkakunnan suomalaisen tyttökouluun, jonka jälkeen Joulukuun 3 päivänä 1889 Elin Stenbäck määrättiin virkaan. Toukokuun 6 päivänä 1890 sai Naema Öhman, joka koetteeksi on hoitanut voimistelun opettajattarenvirkaa, määräyksen siihen.

Marraskuun 28 päivänä 1888 myönnettiin 300 markan suuruinen rahamäärä kartanonmiehen palkkaamiseksi.

Oppilasten luku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 117, 120 ja 108.

Kouluneuvosto: Valtioneuvoksenrouva E. Frankenhäuser, maansihteeri A. L. von Knorring, pataljoonanlääkäri P. Collander, raatimies Lars Godenhjelm ja professorinrouva Ch. Strömborg.

Opetuskieleltään suomalainen tyttökoulu. Joulukuun 7 päivänä 1887 valtuutettiin paikkakunnan reaalikoulun kolleega A. Hj. Sallmén historian, maantieteen ja suomen kielen kolleeganvirkaan sekä suomalaisen lyseon kolleega D. Lassila matematiikan ja fysiikan kolleeganvirkaan, kuin myöskin Huhtikuun 17 päivänä 1888 äskenmainitun lyseon kolleega T. J. Sirelius uskonnon ja suomen kielen kolleeganvirkaan. Joulukuun 10 päivänä 1887 valtuutettiin Edla Maria Nord ranskan kielen opettajattarenvirkaan ja Joulukuun 20 päivänä 1887 Linda Falck saksan ja ranskan kielen opettajattarenvirkaan.

Edelleen on Joulukuun 13 päivänä 1887 ruotsalaisen tyttökoulun opettajatar rouva Anna Elisabeth Walle määrätty kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajattarenvirkaan, Anna Sofia Wärnhjelm laulun opettajattarenvirkaan ja Sofia Jakowleff voimistelun opettajattarenvirkaan.

Maaliskuun 30 päivänä 1889 myönnettiin 150 markkaa vuodessa koulurahaston vahvistamiseksi, 1,000 markkaa pianinon ostamiseksi ja 981 markkaa 93 penniä opetusvälikappalten edelleen hankkimiseksi.

Koulussa kävi noina kolmena vuonna eri vuosina 77, 80 ja 90 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kapteeni G. Z. Sandman (puheenjohtajana), rouva H. Winter, asessorinrouva E. Åkerman, varapastori K. G. Sirén ja asessori E. Fabritius.

Hamina.

Tyttökoulu. Opetusta on hoidettu samalla tavalla kuin kolmena edellisenä vuotena. Sittenkun kaupungissa Syyskuussa 1887 tapahtuneessa tulipalossa koulun vuokrattu huoneusto oli palanut, myönnettiin Lokakuun 28 päivänä 1887 900 markkaa vuokranpalkkioksi sitä huoneustoa varten raatihuoneessa, mihin koulu väliaikaisesti sijoitettiin, ja 600 markkaa hyyryrahoiksi v. t. johtajattarelle F. Sjöblom'ille, sekä seuraavan Joulukuun 16 päivänä 2,000 markkaa huonekaluja ja opetusvälikappaleita varten. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Helmikuun 16 päivältä 1888 suostui Keisarillinen Senaatti kauppiaan Trykin'in tekemän tarjouksen hyväksymiseen siitä, että hän rakentaisi koululle huoneuston hyväksytyyn pohjapiirroksen mukaan 2,000 markan vuotuisesta hyyrystä, ehdolla että hän saisi 10 vuoden hyyrän edeltäkäs in ja ehdolla että omistaja vuokra-ajan kuluessa pitäisi asianomaisessa kunnossa huoneet.

Elokuun 30 päivänä 1888 myönnettiin voimistelusalin sisustusta varten korkeintaan 200 markkaa ja erityisiin satunnaisiin menoihin korkeintaan 1,000 markkaa, jonka ohessa poltinpuita, valoa y. m. varten myönnetty rahamäärä lukuvuodeksi 1888—1889 koroitettiin 342:sta 800:taan markkaan.

Armollisessa kirjeessä Elokuun 28 päivältä 1890 määrättiin että armollisen asetuksen Marraskuun 27 päivältä 1885 IX kohdan perustuksella Haminaassa ylläpidetty kolmeluokkainen tyttökoulu olisi kalustoineen ja opetusvälikappaleineen seuraavan lukuvuoden alusta, Syyskuun 1 päivästä 1890, annettava sanotun kaupungin huostaan sekä kaupungin sallittava uudestaan järjestää ja ylläpitää sitä kunnan koululaitoksena. Armollisella päätöksellä samalta päivältä myönnettiin Haminan kaupungille, sen kaupunginvaltuusmiesten siitä tekemän alamaisen hakemuksen johdosta, apua yleisistä varoista koulun ylläpitämiseksi, laskettuna 1,500 markkaa kummallekin alemmalle luokalle, 2,000 markkaa kolmannelle ja 2,500 markkaa kummallekin korkeammalle toimessaan olevalle luokalle, eli yhteensä 10,000 markkaa vuodessa maksettavaksi kymmenen vuoden kuluessa viimeaini-

tusta päivästä lukien, ehdolla että oppilasten koulumaksut määrätään vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion samallaisissa oppilaitoksissa ja että vapaapaikkain suhteen noudatetaan Elokuun 22 päivänä 1889 annetun armollisen julistuksen määräyksiä; sen lisäksi oikeutettiin kaupunki jälellä olevana vuokra-aikana maksutta käyttämään, Huhtikuun 28 päivänä 1888 vahvistetun kontrahdin mukaan, kymmenen vuoden ajaksi koululle vuokrattua huoneustoa.

Koulussa on lukuvuosina 1887—1890 käynyt eri vuosina 72, 75 ja 66 oppilasta.

Kouluneuvosto: Sotarovasti V. W. Lindqvist (puheenjohtajana), piirilääkäri K. Bergstedt, kollegin-asessori O. Florell, överstinrouva S. Meinander ja kansakoulunopettajatar E. Hakulin.

Lappeenranta.

Alkeiskoulu. Opetusta on hoidettu samalla tavalla kuin kolmena lähinnä edellisenä lukuvuotena. Koulun ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Rehtorina on edelleen ollut kolleega K. R. Weijola.

Oppilasluku on noina kolmena lukuvuonna ollut eri vuosina 20, 16 ja 16.

Kouluneuvosto: Vankilansaarnaaja G. G. Grönberg (puheenjohtajana) sekä kansakoulunopettajat J. Pelkonen ja K. Oittinen.

Käkisalmi.

Alkeiskoulu. Määräyksen mukaan ettei koulun avonaisia opettajanpaikkoja enää saada varsinaisesti täyttää on kolleganvirkaa uskonnossa, historiassa ja maantieteessä sekä ruotsin ja suomen kielissä hoitanut virantekijä. Rehtorina on edelleen ollut kolleega H. W. Renqvist.

Helmikuun 9 päivänä 1888 annettiin lupa että niitä toisen luokan oppilaita, jotka ovat saaneet yksityistä opetusta latinassa päästäksensä klassillisen lyseon kolmannelle luokalle, saataisiin vapauttaa velvollisuudesta seurata venäjän ja saksan kielten opetusta.

Koulun ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Koulussa kävi lukuvuosina 1887—1890 eri vuosina 11, 12 ja 7 oppilasta.

Kouluneuvosto: Pormestari M. Th. Stenius (puheenjohtajana), piirilääkäri A. Krogerus ja kauppias D. Bojarinoff.

Sortavala.

Alkeiskoulu. Tammikuun 28 päivänä 1888 annettiin opettajakandidaatille August Leonard Bergroth'ille valtuuskirja uskonnon, historian ja maantieteen sekä suomen ja ruotsin kielten kolleeganvirkaan. Voimistelun-opettajanvirkaa on hoitanut virantekijä. Rehtorina on edelleen ollut kolleega K. W. Alopæus. Koulun ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Koulussa kävi lukuvuosina 1887—1890 eri vuosina 13, 10 ja 6 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri H. A. Hellström (puheenjohtajana), lehtori K. Raitio ja rouva M. Berg.

Kotka.

Alkeiskoulu. Elokuun 4 päivänä 1888 annettiin opettajakandidaatille Yrjö Otto Rosendal'ille valtuuskirja uskonnon, ruotsin ja suomen kielten kolleeganvirkaan. Voimistelun-opettajanvirkaa on hoitanut virantekijä. Rehtorina on edelleen ollut kolleega Hj. F. Lilius. Koulun ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Maaliskuun 1 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa vuodessa kreikkalais-venäläistä uskonnon opettamista varten, ja määrättiin rehtori kunkin lukuvuoden lopussa antamaan Ylihallitukseen kertomuksen siitä, kuinka mainittu opetus on tapahtunut, josta Kirkollisasiain Toimituskunnan sitten tulisi saada tiedon.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 18, 23 ja 22.

Kouluneuvosto: Pormestari O. Backman (puheenjohtajana), kaupunginkamreeri W. Cadenius ja apteekkari Hj. Grahn.

Mikkeli.

Lyseo. Sittenkun kolleega C. M. Lindfors oli siirretty Wiipurin suomalaiseen lyseoon, annettiin Huhtikuun 19 päivänä 1890 luutnantille Hjalmar Otto Melker Sahlan'ille valtuuskirja venäjän kielen kolleeganvirkaan. Kesäkuun 5 päivänä 1889 kuoli latinan kolleega H. Rikberg.

Maaliskuun 10 päivänä 1888 määrättiin koetteeksi voimistelun opettajaksi määrätty kolleega G. E. Åkesson ja laulun opettajaksi koetteeksi määrätty V. Allardt virkoihinsa; Toukokuun 26 päivänä 1888 myöskin koetteeksi saksan kielen opettajattareksi määrätty E. E. Kuhlman ja Lokakuun 14 päivänä 1889 ranskan kielen opettajatar rouva Julia Maria Sofia Loenbom, joka nimitettiin virkaansa opettajan, kolleega C. M. Lindfors'in siitä luovuttua.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori M. G. Hackzell.

Erityisiä vähempiä rahamääriä on erilaisiin tarkoituksiin myönnetty, joiden joukossa myöskin kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten Lokakuun 18 päivänä 1889 vuotinen 280 markan suuruinen rahamäärä, otettavaksi oppilaitoksen vuosirahansääntöön, niin kauvaksi kuin tarve sitä vaatii, ja velvoitettiin rehtori kunkin lukuvuoden lopussa antamaan kertomuksen siitä, kuinka mainittu opetus on tapahtunut, josta Kirkollisasiain Toimituskunnan sitten pitäisi saaman tiedon. Erään paikkakunnalta tehdyn pyynnön johdosta että opetuskieli muutettaisiin kokonaan suomeksi, käskettiin Ylihallitusta Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Joulukuun 1 päivältä 1887, tehdessään ehdotusta, Elokuun 23 päivänä 1883 annetun armollisen asetuksen IV kohdan mukaan, sen tahi niiden aineiden suhteen, joita olisi lyseoiden korkeammilla luokilla esitettävä toisella kotimaisella kielellä, lausumaan mielensä, voitaisiinko ja pitäisikö näillä luokilla seurata samallaista järjestystä opetuskieleen nähden, kuin lyseon alemmilla luokilla olisi voimassa, sekä lähettämään Senaattiin ehdotuksen niihin toimenpiteisin, jotka sellaisen järjestyksen käytäntöön panemisesta voisivat seurata. Tätä noudattaen ehdotteli Ylihallitus alamaaisessa kirjelmässä Toukokuun 18 päivältä 1888 että neljällä alemmalla luokalla käytettyä kaksikielistä opetusta olisi jatkettava myöskin korkeammilla luokilla muissa aineissa paitsi ruotsin kielessä, yleisessä ja Suomen historiassa, trigonometriassa ja fysiikassa, joita aineita kuudennesta luokasta alkaen olisi esitettävä kokonaan ruotsiksi sekä uskonnossa, kirkkohistoriassa ja lagiikassa, joita samoilla luokilla olisi opetettava ainoastansa suomeksi. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Elokuun 24 päivältä 1888 katsoi Keisarillinen Senaatti, hyväksyen periaatteessa Ylihallituksen tekemän ehdotuksen, hyväksi määrätä että, sittenkun yleinen määräys niihin aineisiin nähden, joita on lyseoiden korkeammilla luokilla toisella kotimaisella kielellä esitettävä, on Heinäkuun 12 päivänä 1888 annettu (josta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä), olisi seuraavia määräyksiä, mikäli erittäin tulee Mikkelin kaksikieliseen lyseoon, lukuvuoden 1888—1889 alusta toistaiseksi noudatettava:

I. Viidennellä luokalla jatkuu opetus samalla tavoin kuin alemmilla luokilla, eli samassa aineessa sekä ruotsiksi että suomeksi, kuitenkin niin että kreikan opetus, joka aine alkaa tällä luokalla, tapahtuu suomeksi suomalaisten oppikirjain johdolla.

II. Luonnontieteiden opetusta, joka loppuu kuudennella luokalla, hoidetaan tällä luokalla, niinkuin edelliselläkin, käyttämällä sekä suomea että ruotsia opetuskielenä.

III. Muut aineet jaetaan kuudennella, seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla siten, että

a) ruotsin ja suomen kielten opetustunnit jaetaan tasan kummallekin kielelle, jolloin ruotsia opetetaan ruotsiksi ja suomea suomeksi;

b) ainoastaan ruotsiksi, käyttämällä ruotsalaisia oppikirjoja, opetetaan yleistä historiaa, logiikkaa, fysiikkaa ja trigonometriaa;

c) ainoastaan suomeksi, käyttämällä suomalaisia oppikirjoja, opetetaan uskontoa, kirkkohistoriaa sekä Suomen historiaa ja kreikkaa;

d) ruotsiksi ja suomeksi, käyttämällä ruotsia esityskielenä, opetetaan venäjän, saksan ja ranskan kieliä; sekä

e) suomeksi ja ruotsiksi, käyttämällä suomea esityskielenä, opetetaan latinaa ja matematiikkaa.

IV. Komennus voimisteluharjoituksissa tapahtuu suomeksi.

Lysecossa kävi noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 116, 112 ja 116 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri H. G. Hällström (puheenjohtajana), pormestari G. F. Alopaus, lääketieteentohtori J. A. Backman ja varatuomari H. Lang.

Heinola.

Alkeiskoulu. Matematiikan ja luonnontieteen kolleganvirkaan valtuutettiin Joulukuun 7 päivänä 1887 filosofiankandidaatti Edvin Gottlieb Leonard Colliander. Joulukuun 14 päivänä 1889 kuoli kolleega K. W. F. Boisman, jonka kautta niin hyvin historian, maantieteen ja suomen kielen kolleganvirka kuin myöskin voimistelun-opettajanvirka jäi avonaiseksi. Venäjän ja saksan kielten sekä uskonnon ja suomen kielen kolleganvirkoja ovat kelvollisten hakijain puutteessa hoitaneet virantekijät. Syyskuun 3 päivänä 1890 sai laulunopettaja P. W. Hoffström eron virastaan.

Rehtorin, kolleega Boisman'in kuoleman jälkeen määräsi Keisarillinen Senaatti Helmikuun 5 päivänä 1890 kolleegan K. O. Grönroos'in oppilaitoksen rehtoriksi.

Armollisessa kirjeessä Helmikuun 5 päivältä 1890 annettiin lupa ottaa myöskin tyttöjä kouluun oppilaisiksi, ollen he velvolliset suorittamaan samat lukukausimaksut, mitkä ovat vahvistetut tyttökouluille, joista maksuista kaksikymmentä markkaa kultakin oppilaalta olisi käytettävä erityisen hoidon hankkimiseksi naisoppilaille. Tätä hoitoa pitämään ja voimistelun-opetusta antamaan tytöille määrättiin Huhtikuun 11 päivänä 1890 Ida Johanna Studd.

Koulussa kävi noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 42, 52 ja 44 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kihlakunnantuomari A. E. Adler (puheenjohtajana), pormestari A. Grahn, lääketieteenkandidaatti M. Nykopp, kauppias E. A. Palmroth ja herra C. F. Aminoff.

Savonlinna.

Reaalilyseo. Lukuvuoden 1887—1888 lopussa lopetti lakkautettu reaalikoulu kokonaan toimintansa ja viides luokka tuli muodostumassa olevaan reaalilyseoon, joka lukuvuoden 1890—1891 lopussa, kun kahdeksas luokka muodostetaan, tulee täydelliseksi. Maaliskuun 15 päivänä 1889 annettiin valtuuskirja seuraavan Syyskuun 1 päivästä Nikolainkaupungin alkeiskoulun kolleegalle Emil Johannes Buddén'ille luonnonhistorian ja maantieteen lehtorinpaikkaan. Syyskuun 1 päivästä 1888 asetettua venäjän kielen kolleeganvirkaa on hoitanut virantekijä, samoin kuin Syyskuun 1 päivästä 1889 laitettuja saksan ja ranskan kielten sekä historian, maantieteen ja suomen kielten lehtorinvirkoja, kuin myöskin englannin kielen opettajanvirkaa. Uskonnon ja latinan opetusta ovat hoitaneet tunti-opettajat. Lukuvuodesta 1890—1891 alkaen tulee kahden lehtorinviran lisäksi tultua, toisen uskonnossa ja ruotsin kielessä ja toisen matematiikassa, fysiikassa ja kemiassa, opettajisto täysilukuiseksi. Opettajanvirka voimistelussa on koko kysymyksenalaisena aikana kuin myöskin laulun opettajanvirka ollut avonaisena.

Joulukuun 28 päivänä 1889 sai kolleega J. W. Nordström eron virastaan.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmällä Elokuun 9 päivältä 1888 ilmoitettiin Ylihallitukselle, että oman kouluhuoneuston rakentamista varten Savonlinnan reaalilyseolle Suomen koulurahastosta armossa on myönnetty 177,165 markan suuruinen summa sekä että yleisten rakennusten Ylihallitusta on käsketty ryhtymään toimeen huoneuston rakentamista varten.

Oppilaitoksessa kävi lukuvuonna 1887—1888 neljällä luokalla 69 oppilasta, 1888—1889 viidellä luokalla 79 oppilasta ja 1889—1890 kuudella luokalla 97 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kiklakunnantuomari H. F. Forss (puheenjohtajana), piirilääkäri K. W. Envald, kunnallisneuvos O. Hedlund ja raatimies J. Strömberg.

Kuopio.

Lyseo. Sittenkun lehtori E. Maunulin oli siirretty lehtorinvirkaan Turun suomalaisessa lyseossa, annettiin Helmikuun 22 päivänä 1889 Wiipurin suomalaisen lyseon koetteeksi määrätylle lehtorille E. J. Sourander'ille valtuuskirja matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan; lehtori A. O. Forsman'in siirtymisen jälkeen Oulun ruotsalaiseen lyseoon sai kolleega O. J. Cantell Toukokuun 7 päivänä 1889 valtuuskirjan latinan lehtorinvirkaan; Lokakuun 1 päivänä 1887 kuoli lehtori A. Helander ja Toukokuun 7 päivänä 1889 määrättiin filosofianliseniaatti Karl Onni Gerhard Hammikainen kahtena koetusvuotena hoitamnan lehtorinvirkaa historiassa, maantieteessä ja suomen kielessä sekä (ehdollisesti) ruotsin kielessä. Lehtori L. M. Runeberg, jonka virkaa aina siitä alkaen kun oppilaitos muodostet-

tiin lyseoksi on säilytetty ylimääräisenä, sai eron virastaan Lokakuun 2 päivänä 1888, eikä virkaa ole sittemmin täytetty, vaan on maantieteen ja historian kolleega hoitanut luonnonhistorian opetusta.

Sittenkun kolleega K. P. Gustafsson oli muuttanut Wiipurin ruotsalaiseen lyseoon, määrättiin Maaliskuun 26 päivänä 1889 Johannes Friman kahtena koetusvuotena hoitamaan venäjän kielen kolleeganvirkaa; Syyskuun 9 päivänä 1889 valtuutettiin filosofiannaisteri Petter August Sahlstén latinan kolleeganvirkaan lehtori Cantell'in jälkeen. Kesäkuun 16 päivänä 1890 sai matematiikan kolleega K. A. Therman eron virastaan.

Tammikuun 10 päivänä 1888 sai laulun-opettaja J. R. Enckell eron virastaan, jonka jälkeen kapellimestari Elias Kahra määrättiin kahtena koetusvuotena hoitamaan laulun-opettajanvirkaa.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori J. Schwartzberg.

Edellisinä vuosina olleet lyseon ensimmäisen ja toisen luokan rinnakkaisosastot säilytettiin lukuvuosina 1887—1888 ja 1888—1889; edellisenä lukuvuonna oli niiden ylläpitämiseksi myönnetty 6,160 markkaa sekä sitä paitsi erittäin laulun ja voimistelun opettamiseen 980 markkaa ja jälkimmäisenä myönnettiin Heinäkuun 12 päivänä 1888 8,400 markan suuruinen ylimääräinen rahamäärä. Lukuvuonna 1887—1888 oli myöskin, Lokakuun 6 päivänä 1887 annetun myönnytyksen mukaan, kolmas luokka jaettu kahtia matematiikkaa opetettaessa kuin myöskin 4 latinatuntina. Lukuvuonna 1889—1890 säilytettiin rinnakkais-osasto ainoastansa toisella luokalla, ja siihen nähden että sen katsottiin voivan yhtyä mahdollisesti syntyvään reaali-osastoon, myönnettiin tarkoitukseen Toukokuun 2 päivänä 1889 3,360 markan suuruinen ylimääräinen rahamäärä.

Muutoin on erityisiä satunnaisia rahamääriä myönnetty, niinkuin uutta voimistelukulustoa, kirjastohuoneuston sisustusta, huonekalujen laitosta ja puhdistusta, y. m. varten. Syyskuun 1 päivästä 1888 korotettiin poltinpuuta ja valoa varten myönnetty rahamäärä 900:sta 1,400:taan markkaan.

Lyseossa kävi noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 288, 234 ja 202 oppilasta.

Kouluneuvosto: Püspa G. Johansson (puheenjohtajana), kihlakunnantuomari E. Andersin, pormestari F. O. Möller, tuomiokapitulinsihteerii A. Herckman ja kasööri J. Niskanen.

Reaalikoulu. Oppilaitos lakkasi kokonaan toimestaan lukuvuoden 1887—1888 kuluttua ja samasta lukuvuodesta alkaen siirrettiin varsinaiset kolleegat paikkakunnan suomalaisen tyttökouluun kuten edellisessä kolmi vuotiskertomuksessa on mainittu. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Huhtikuun 20 päivästä 1888 määrättiin että reaalikoulun opetusvälikappaleet jaettaisiin paikkakunnan lyseon ja suomalaisen tyttökoulun kesken sekä että muu omaisuus, sikäli

kuin se kuuluisi valtiolle, myydään huutokaupalla ja säästö toimitetaan maamme koulurahastoon.

Lukuvuonna 1887—1888 oli oppilasten luku jälellä olevalla neljännellä luokalla 12.

Opetuskieleltään ruotsalainen tyttökoulu. Elokuun 14 päivänä 1888 annettiin valtuuskirja koetteeksi määrätylle ranskan kielen opettajattarelle A. A. Nygren'ille. Tammiukuun 10 päivänä 1888 myönnettiin laulunopettajalle J. R. Ene-kell'ille ero virastaan ja Syyskuun 1 päivästä samana vuonna muutti saksan ja ruotsin kielten opettajatar A. M. Enehjelm opettajattareksi Oulun ruotsalaiseen tyttökouluun.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Heinäkuun 12 päivästä 1888 määrättiin että seuraavan lukuvuoden alusta ensimmäinen luokka pidettäisiin koulussa ainoastansa siinä tapauksessa, että vähintään 6 oppilasta on vastaan-otettaviksi hyväksytyt. Mitään ensimmäistä luokkaa ei tullut toimeen ja luku- vuonna 1888—1889 oli ainoastansa kaksi korkeampaa luokkaa toimessaan. Ar- mollisessa kirjeessä Toukokuun 29 päivästä 1889 määrättiin että koulu lukuvuoden 1889—1890 lopussa kokonaan lakkautettaisiin. Tämän johdosta siirrettiin maini- tun lukuvuoden alusta johtajatar A. af Enehjelm Wiipurin ruotsalaisen tyttökoulun johtajattarenpaikkaan, josta on lähemmin mainittu tästä koulusta kerrottaessa, ja johtajattarentointa hoiti lukuvuoden loppuun opettajatar Nygren, joka sen jälkeen myöskin siirrettiin mainittuun kouluun ranskan kielen opettajattareksi. Lakkautus- luokalle panttiin, Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Lokakuun 9 päivästä 1889, kollegat K. A. Aschan ja A. E. Prosterus sekä opettajatar L. Örn, jonka ohessa määrättiin että koulun arkisto ja kirjasto olisivat amettavat paikka- kunnan suomalaiselle tyttökoululle, sen kalusto ja huonekalut jaettavat viime- mainitun laitoksen ja kuuromykkäkoulun kesken sekä että sen rahavarat olisivat toimitettavat Kuopion läänin rahastoon tullaksensa maamme koulurahastoon.

Koulun kruunulle kuuluva huoneusto annettiin lukuvuoden 1889—1890 alusta paikkakunnan kuuromykkäkoululle ja jälellä olevalle tyttökoululuokalle vuok- rattiin erityinen huoneusto.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 10, 6 ja 4.

Koulunewosto: Rehtori J. Schwartzberg (puheenjohtajana), kolleega J. M. Salenius, tullinhoitaja V. Borg, rouvat E. Stenius ja L. Herckman.

Opetuskieleltään suomalainen tyttökoulu. Joulukuun 7 päivänä 1887 val- tuutettiin Elin Elisabeth Ettinger saksan kielen opettajattareksi, Joulukuun 10 päivänä 1887 Gertrud Helander ranskan kielen opettajattareksi ja Huhtikuun 17 päivänä 1888 Fanny Wilhelmina Stenroth saksan ja ranskan kielten sekä käsi- töiden opettajattareksi.

Tammikuun 14 päivänä 1888 määrättiin Helena Alvina Westling kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajattarenvirkaan ja seuraavan Helmikuun 11 päivänä Ida Augusta Törnqvist voimistelun opettajattarenvirkaan.

Muutamia vähempiä ylimääräisiä rahamääriä on erilaisiin tarkoituksiin myönnetty.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 113, 89 ja 89.

Kouluneuvosto: sama kuin edellisen koulunkin.

Joensuu.

Alkeiskoulu (Lyseo). Sittenkun armollisella kirjeellä Tammikuun 21 päivältä 1887 armossa oli sallittu että Joensuun neljäloukkainen alkeiskoulu saataisiin erityisillä sanotussa kirjoituksessa määrättyillä ehdoilla, jotka ovat mainitut edellisessä kolmivuotis-kertomuksessa, syyslukukauden alusta 1889 laajentaa viidennellä luokalla ja kunakin seuraavana vuonna taas korkeammalla luokalla, kunnes oppilaitos on muodostunut kahdeksanluokkaiseksi klassilliseksi lyseoksi, määräsi Keisarillinen Senaatti Ylihallituksen kirjeessä Toukokuun 8 päivältä 1889 että mainittu laajennus pantaisiin toimeen Syyskuun 1 päivästä 1889. Tästä ajasta alkaen tuli siis lisää kreikan ja latinan lehtorinvirka, johon annettiin valtuuskirja Tammikuun 3 päivänä 1890 filosofianliseniaatille Knut Leopold Cannelin'ille.

Tarpeellisia varoja huonekaluja, kalustoa y. m. varten uudelle 5:lle luokalle on myönnetty, jonka ohessa on suostuttu siihen että alkeiskoulun rehtori D. A. Walle saisi hoitaa rehtorintointia lyseon muodostumisen aikana ilman että siksi aikaa määrättäisiin vararehtoria.

Koulussa on noina kolmena kysymyksenalaisena lukuvuonna käynyt eri vuosina 120, 111 ja 124 oppilasta.

Kouluneuvosto: Sotakomisarius A. Schroeder, metsänhoitaja O. Neovius, kauppiaat F. Neppenström ja A. Uimonen.

Nikolainkaupunki.

Lyseo. Huhtikuun 4 päivänä 1888 annettiin valtuuskirja historian, maantieteen ja ruotsin kielen lehtorinvirkaan filosofiantohtorille Henrik Emmanuel Aspelin'ille. Sittenkun historian, maantieteen ja ruotsin kielen kolleega H. J. Withander Huhtikuun 30 päivänä 1889 oli saanut eron virastaan, valtuutettiin Lokakuun 30 päivänä 1889 filosofiankandidaatti Albert Theodor Böök Syyskuun 1 päivästä 1890 historian, maantieteen ja luonnonhistorian kolleegaksi, velvoitettuna viime-mainitun aineen asemesta toistaiseksi opettamaan ruotsin kieltä.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori E. Amberg.

Muutamia vähempiä rahamääriä on eri tilaisuuksissa erilaisiin tarkoituksiin myönnetty.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Kesäkuun 12 päivältä 1890 ilmoitettiin Ylihallitukselle että Keisarillinen Senaatti oli hyväksynyt ja vahvistanut piirustukset muutoksia ja lisäksi rakennettavaa kolmatta kerrosta varten lyseon huoneustoon ynnä siihen kuuluvan 65,000 markkaan nousevan kustannus-arvion sekä käsenyt yleisten rakennusten Ylihallitusta jonkun arkkitehdin johdolla suorittamaan mainitun työn, joka olisi niin tehtävä, ettei mitään estettä oppilaitoksen toiminnalle lukukausien aikana syntyisi.

Nikolainkaupungin kaupunginvaltuusmiesten alamaisuudessa tekemästä anomuksesta ja sittenkun armollinen lupa oli hankittu määräsi Keisarillinen Senaatti päätöksessä Helmikuun 5 päivältä 1890 että reaali-osasto järjestettäisiin kymmeneksi vuodeksi lyseon neljälle ylemmällä luokalle kaupunginvaltuusmiesten ehdottaman lukusuunnitelman mukaan ehdolla että kaupunki tarpeen mukaan ei ainoastansa maksaisi oppilaitoksen rehtorille opetusta varten reaali-osastolla 43 tuntina viikossa tarvittavia varoja, laskettuna 140 markan mukaan viikkotunnilta vuodessa, korkeintaan 6,020 markkaa, vaan myöskin lyseon käytettäväksi sen läheisyyteen hankkisi reaali-osastolle tarpeelliset luokkahuoneet. Sen ohessa määräsi Keisarillinen Senaatti Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä samalta päivältä ettei sillä välin avonaiseksi tulevia latinan ja kreikan kielten opettajanvirkoja oppilaitoksessa saataisi toistaiseksi ja kunnes siitä toisin määrätään varsinaisesti täyttää, vaan tulisi niitä hoitaa virantekijäin, jotka saisivat nauttia kaikkia palkkietuja palkkioina ja oikeutta, jos he ovat täyttäneet virkaa varten määrättyt kelpaavaisuus-ehdot, lisäpalkkion saamiseen nähden saada hyväkseen lukea sen ajan, minkä he siten ovat virkaatneet, kuin myöskin että kouluviraston eläkerahasto saisi nauttia palkansäästöä viran avonaiseksi tullessa ainoastansa yhden vuoden aikana ja vasta sitten, kun kysymys mahdollisesti syntyisi sen varsinaisesti täyttämisestä.

Lyseossa kävi kysymyksenalaisina kolmena lukuvuonna eri vuosina 217, 208 ja 205 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kaupunginlääkäri C. A. Strengell (puheenjohtajana), hovioikeudensihteri C. Carp, varakanneviskaali J. A. Rehnström, varakonsuli V. Schaurman ja hovioikeudenasesessori J. Stenbäck.

Reaalikoulu. Lukuvuoden 1887—1888 lopussa lakkasi oppilaitos kokonaan toimestaan. Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmän mukaan Kesäkuun 14 päivältä 1888 jaettiin koulun opetusvälikappaleet ja kirjasto, kouluneuvoston ja rehtorin ehdottamalla tavalla, paikkakunnan alkeiskoulun, lyseon, tyttökoulun ja teollisuuskoulun kesken, arkisto annettiin lyseolle ja muu omaisuus, sikäli kuin se kuului valtiolle, myytiin ja jäännös ynnä mitä lukuvuoden lopussa oli koulurahas-

tossa, tehden noin 3,900 markkaa, toimitettiin maamme koulurahastoon; kahdesta jällellä olevasta kolleegasta siirrettiin C. V. Cajander alkeiskouluun opetusvelvollisuudella suomen ja latinan kielissä, ja F. A. O. Lundenius pantiin toistaiseksi lakkautusluokalle, vaan rupesi hän sittemmin Syyskuun 1 päivästä 1889 Turun reaalityseon kolleegaksi. Rehtorintointa hoiti koulun lakkaamiseen asti sen entinen kolleega E. E. Ingman.

Lukuvuonna 1887—1888 oli jällellä olevalla luokalla 6 oppilasta.

Alkeiskoulu. Lukuvuoden 1887—1888 alusta oli koulu neljännen luokan lisään tultua täydellisesti muodostettu. Kesäkuun 29 päivänä 1888 annettiin lakkautetun reaalikoulun kolleegalle C. V. Cajander'ille valtuuskirja suomen ja latinan kielten kolleeganvirkaan. Syyskuun 1 päivästä 1889 muutti kolleega E. J. Buddén lehtorinvirkaan Savonlinnan reaalityseossa ja Joulukuun 3 päivänä 1889 valtuutettiin matematiikan ja luonnonhistorian kolleeganvirkaan koetteeksi määrätty Turun suomalaisen lyseon voimistelun-opettaja Alf Einar Engelbrekt Rancken, joka Joulukuun 3 päivänä 1889 määrättiin myöskin koulun voimistelun-opettajaksi. Venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa ei ole voitu varsinaisesti täyttää.

Toukokuun 11 päivänä 1888 määräsi Keisarillinen Senaatti kolleegan E. E. Levón'in rehtoriksi.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 79, 84 ja 79.

Kouluneuvosto: Lehtori Hj. Hjelt (puheenjohtajana), insinööri H. E. Gummerus, kappias V. Mannelin, pataljoonanlääkäri G. Pfaler ja tehtaanhoitaja A. Sandman.

Tyttökoulu. Toukokuun 4 päivänä 1888 myönnettiin johtajattarelle A. Westerstrählelle ero virastaan ja johtajattarentoimeen valtuutettiin Syyskuun 25 päivänä samana vuonna koulun opettajatar A. Krok. Uskonnon, historian ja maantieteen kolleeganvirkaan valtuutettiin Elokuun 7 päivänä 1889 filosofianmaisteri Knut August Sääf.

Huhtikuun 20 päivänä 1889 valtuutettiin Ebba Emilia Akola ranskan ja saksan kielten opettajattarenvirkaan, ja Helmikuun 9 päivänä 1889 määrättiin Elin Maria Langhoff voimistelun-opettajattarenvirkaan, sittenkun opettajattarelle I. Rancken'ille Elokuun 10 päivänä oli myönnetty ero virastaan; sittenkun entiselle kolleegalle A. F. Roos'ille Tammikuun 14 päivänä 1890 oli myönnetty ero laulun-opettajanvirasta, määrättiin siksi Toukokuun 13 päivänä 1890 Anna Maria Emilia Roos.

Helmikuun 21 päivänä 1890 korotettiin kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten myönnetty rahamäärä 200:sta 280:neen markkaan vuodessa; Heinäkuun 26 päivänä samana vuonna myönnettiin ylimääräinen 981 markan 50 pennin suuruinen rahamäärä erilaisten kapinain ostamiseksi. Vuokratun huoneuston

riittämättömyyteen nähden annettiin Syyskuun 1 päivästä 1889 johtajattaren huoneusto koululle ja johtajattarelle myönnettiin vuokrat rahat.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 114, 111 ja 112.

Kouluneuvosto: entinen lehtori tohtori J. O. I. Rancken (puheenjohtajana), lasaretinlääkäri tohtori L. Runeberg, insinööri F. M. von Willebrand, rouvat S. Hallsten ja G. Runeberg.

Kristiina.

Alkeiskoulu. Varsinaisessa opettajistossa ei ole tapahtunut muutoksia. Toista kolleeganvirkaa ja voimistelun-opettajanvirkaa ovat edelleen hoitaneet virantekijät. Rehtorina on edelleen ollut kolleega Holmberg. Koulun ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Oppilasluku on noina kolmena lukuvuonna ollut 19, 15 ja 19.

Kouluneuvosto: Pormestari K. J. Lund, kauppias E. A. Tötterman, kaupunginlääkäri J. Lybeck ja apteekkari K. A. Dahlin.

Pietarsaari.

Alkeiskoulu. Rehtoriksi määräsi Ylihallitus Toukokuun 29 päivänä 1890 v. t. rehtorin, kolleega J. O. Nordman'in. Huhtikuun 2 päivänä 1889 määrättiin laulun opettajanvirkaan kansakoulunopettaja Leander Kronqvist, joka myöskin on hoitanut avonaista voimistelun-opettajanvirkaa. Koulun ottamisesta kunnan huostaan syntyneen kysymyksen johdosta on mainittu yhteisessä yleissilmäyksessä.

Oppilasluku on ollut eri vuosina 15, 11 ja 12.

Kouluneuvosto: Lääninrovasti V. L. Helander (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri G. Borg ja kauppaneuvos O. A. Malm.

Kokkola.

Alkeiskoulu. Helmikuun 10 päivänä 1888 sai kolleega F. A. Canth eron virastaan ja Syyskuun 1 päivästä 1888 muutti kolleega N. F. Spolander kolleeganvirkaan Jyväskylän tyttökoulussa. Joulukuun 7 päivänä 1889 annettiin filosofiankandidaatille Johan Fredrik Sandelin'ille valtuuskirja uskonnon, historian ja maantieteen kolleeganvirkaan, jota vastoin ruotsin ja suomen kielten kolleeganvirkaa ei ole voitu varsinaisesti täyttää. Kesäkuun 4 päivänä 1889 määrättiin opettajakandidaatti Matts William Högbacha kahtena koetusvuotena hoitamaan venäjän ja saksan kielten kolleeganvirkaa. Rehtorina on edelleen ollut kolleega Ebeling.

Helmikuun 7 päivänä 1890 myönnettiin kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten 280 markan suuruinen rahamäärä vuosittain toistaiseksi ja niin kauvan kuin tarve vaatisi pantavaksi oppilaitoksen vuosirahansääntöön, ja veloitettiin rehtori kunkin lukuvuoden lopussa antamaan Ylihallitukseen kertomuksen siitä, kuinka sanottu opetus on tapahtunut, josta Kirkollisasiain Toimituskunnan tulisi sitten saada tieto.

Koulussa kävi noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 54, 47 ja 47 oppilasta.

Kouluneuvosto: Varapastori J. R. Forsman (puheenjohtajana), tullinhoitaja A. E. Brander, raatimies C. Donner ja pormestari Ch. Nylander.

Jyväskylä.

Lyseo. Tammikuun 1 päivästä 1890 muutti kolleega A. A. Jansson Turun suomalaiseen lyseoon, jonka jälkeen matematiikan ja luonnonhistorian kolleegan-virkkaa ei vielä ole jouduttu varsinaisesti täyttämään. Sittenkun filosofiankandidaatti K. V. Hellberg Tammikuun 10 päivänä 1888 uudestaan oli määrätty voimistelun opettajanvirkaan ja siitä pyynnöstä saanut eron Helmikuun 8 päivänä 1889, määrättiin Heinäkuun 17 päivänä 1889 samaan virkaan ylioppilas Gust. Albert Stoore.

Tammikuun 28 päivänä 1888 myönnettiin 340 markkaa tarpeellisen voimisteluelaluston hankkimiseksi.

Lyseossa hävi noina kolmena kysymyksenalaisena vuotena eri vuosina 228, 197 ja 175 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri tohtori V. S. Schildt, ylimetsänhoitaja A. V. v. Zweyberg, kaupunginlääkäri H. E. Nilsson ja kaupunginsaarnaaja G. O. Schöneman.

Tyttökoulu. Joulukuun 10 päivänä 1887 annettiin valtuuskirja johtajattarenvirkaan Ida Mathilda Granath'ille, Joulukuun 7 päivänä 1887 matematiikan ja fysiikan kolleeganvirkaan Turun lyseon apulaiskolleegalle Frans Eliel Hildén'ille, historian, maantieteen ja suomen kielen kolleeganvirkaan filosofiankandidaatille Klas Benjamin Wenell'ille, sekä saksan kielen opettajattaren virkaan Maria Gejtel'ille. Lokakuun 5 päivänä 1888 määrättiin Eva Wilhelmina Strählman kahtena koetusvuotena hoitamaan saksan kielen ja käsitöiden opettajattarenvirkaa.

Kaunokirjoituksen ja piirustuksen opettajattareksi määrättiin Joulukuun 13 päivänä 1887 Fredrika Nathalia Granath, laulun opettajattareksi Huhtikuun 10 päivänä 1888 Anna Länkelä ja voimistelun opettajattareksi Maaliskuun 7 päivänä 1890 koetteeksi määrätty Fanny Stenroth.

Kun Jyväskylän kaupunginvaltuusmiesten lahjakirjalla Kesäkuun 16 päivästä 1886 koululle luovuttamaan ja lahjoittamaan huoneustoon havaittiin tarpeelliseksi tehdä korjauksia, muutoksia ja lisärakennuksia, niin ovat nämät Rakennus-

hallituksen toimesta suoritettut, johon tarkoitukseen on myönnetty 38,100 markan suuruinen summa. Kesäkuun 19 päivänä 1890 myönnettiin 1,400 markkaa pianon ja fyysikkallisten opetusvälikappaleiden ostamiseksi.

Koulussa kävi noina kolmena lukuvuonna 1887—1890 eri vuosina 69, 73 ja 73 oppilasta.

Kouluneuvosto: sama kuin lyseonkin.

Oulu.

Opetuskieleltään ruotsalainen lyseo. Heinäkuun 24 päivänä 1888 valtuutettiin Kuopion lyseon lehtori A. O. Forsman latinan kielen lehtoriksi, ja sittenkun lehtori M. Rosendal Syyskuun 1 päivästä 1888 oli muuttanut paikkakunnan suomalaiseen lyseoon, annettiin Tammikuun 12 päivänä 1889 valtuuskirja uskonnon, logiikan ja ruotsin kielen lehtorinvirkaan paikkakunnan suomalaisen tyttökoulun kolleegalle J. A. Maunulle. Tammikuun 18 päivänä 1890 kuoli matematiikan ja fyysiikan lehtori P. G. Hällfors.

Syyskuun 1 päivästä 1890 muutti voimistelun-opettaja K. Määttä suomalaiseen lyseoon.

Rehtorina on edelleen ollut lehtori G. Marelius. Maaliskuun 21 päivänä 1890 määräsi Ylihallitus lehtorin G. R. Törngren'in vararehtoriksi.

Oulun kaupunginvaltuutusmiesten tekemän alamaisen pyynnön johdosta myönnettiin armollisessa päätöksessä Joulukuun 19 päivältä 1888 lupa saada, Oulun kaupunginvaltuutusmiesten ehdottaman lukusuunnitelman mukaan, kymmeneksi vuodeksi järjestää reaali-osasto lyseon neljälle korkeammalle luokalle neljänäkymmenenäyhtenä opetustuntina viikossa, ehdolla että kaupunki tarpeen mukaan suorittaa oppilaitoksen rehtorille sanotuita tunteja varten tarvittavat varat 140 markan mukaan viikotunnilta vuodessa korkeintaan 5,740 markalla. Tämä reaali-osasto alkoi toimintansa Syyskuun 1 päivänä 1889, sittenkun tarpeellisia opettajavoimia Ylihallituksen toimesta oli hankittu.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Helmikuun 5 päivältä 1890, joka koski reaali-osaston järjestämistä Nikolainkaupungin lyseoon, määräsi Keisarillinen Senaatti, ett'ei avonaiseksi tulevia latinan ja kreikan kielten opettajanvirkoja toistaiseksi ja kunnes siitä toisin määrätään, saataisi varsinaisesti täyttää, vaan olisivat ne virantekijäin hoidettavat samallaisilla ehdoilla kuin ne, jotka samallaista tapausta varten ovat mainitut Nikolainkaupungin lyseosta kerrottaessa.

Oppilaitoksen huoneustosta on mainittu suomalaisesta lyseosta kerrottaessa.

Oppilasten luku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 95, 95 ja 98.

Kouluneuvosto: Oikeuspormestari J. L. Pentzin (puheenjohtajana), piirilääkäri K. G. Fogelholm, pankinkomissarius J. Wirtsén, kappalainen I. A. Björklund ja kauppaneuvos J. S. Hedman.

Opetuskieleltään suomalainen lyseo. Oppilaitosta on laajennettu yhdellä luokalla kunakin lukuvuonna, niin että se tuli täydelliseksi lukuvuoden 1889—1890 lopussa, jolloin kahdeksas luokka tuli lisää. Tämän johdosta on opettajisto nykyään täysilukuinen. Heinäkuun 14 päivänä 1888 annettiin valtuuskirja uskonnon, logiikan ja ruotsin kielen lehtorinvirkaan ruotsalaisen lyseon lehtorille Magnus Rosendal'ille, Joulukuun 7 päivänä 1889 kreikan ja latinan lehtorinvirkaan filosofiantohtorille Erik Johan Tammelin'ille, Maaliskuun 11 päivänä 1890 matematiikan ja fysiikan lehtorinvirkaan filosofianlensensiaatille Petter August Heinricius'elle ja Toukokuun 13 päivänä 1890 historian, maantieteen ja suomen kielen lehtorinvirkaan filosofianmaisterille Alexander Werner Theodor Malin'ille. Latinan lehtorinvirkaa hoitaa lukuvuonna 1890—1891 virantekijä.

Toukokuun 4 päivänä 1888 määrättiin filosofiankandidaatti A. A. Karsten kahtena koetusvuotena hoitamaan ruotsin kielen kolleeganvirkaa; maantieteen ja luonnonhistorian kolleeganvirkaa, mikä oli tullut avonaiseksi kolleegan K. W. Dahlström'in jälkeen, joka sai eron virastaan Toukokuun 30 päivänä 1890, sekä venäjän kielen kolleeganvirkaa ei ole vielä varsinaisesti täytetty.

Laulun opettajanvirkaan määrättiin Toukokuun 15 päivänä 1888 Olga Maria Slottsberg, voimistelun opettajanvirkaan Toukokuun 10 päivänä 1890 ruotsalaisen lyseon opettaja K. Määttä, saksan kielen opettajanvirkaan Heinäkuun 5 päivänä 1890 kielenopettaja Otto Emil Grönström ja ranskan kielen opettajanvirkaan Heinäkuun 8 päivänä 1890 Nanny Maria Lilius. Piirustuksen opettajanvirka ei ole ollut varsinaisesti täytetty.

Syyskuun 14 päivänä 1888 määräsi Ylihallitus lehtorin Rosendal'in vararehtoriksi ja, v. t. rehtorin Dahlström'in eroamisen jälkeen, Keisarillinen Senaatti Heinäkuun 20 päivänä 1890 rehtoriksi. Sittemmin on Ylihallitus Elokuun 8 päivänä 1890 vararehtoriksi määrännyt kolleegan S. A. Westerlund'in.

Tarpeellisia varoja huonekaluja ja kalustoa varten kullekin uudesta muodostetulle luokalle on määrätty kuin myöskin 2:sen luokan reaali-osaston opettamista varten lukuvuonna 1888—1889.

Kirkollisasiain Toimituskunnan kirjelmässä Toukokuun 29 päivältä 1890 ilmoitettiin Ylihallitukselle, että Keisarillinen Senaatti oli katsonut hyväksi määrätä, että Oulun molemmat lyseot välittömästi vaihtaisivat keskenään huoneustoa siten, että lukuisammin käytetty suomalainen lyseo muutettaisiin vanhempaan koulukartanoon, mitä tähän asti on käyttänyt ruotsalainen lyseo, joka sitä vastoin saisi huoneustonsa valtiolaitokselle kuuluvassa entisessä Svendelin'in talossa, tullen kuitenkin vanhemman koulukartanon voimisteluhuoneusto toistaiseksi jäämään kummankin oppilaitoksen yhteisesti käytettäväksi.

Oppilasluku oli 1887—1888 viidellä luokalla 131, 1888—1889 kuudella luokalla 159, 1889—1890 seitsemällä luokalla 186.

Koulunewosto: sama kuin ruotsalaisen lyseon.

Opetuskieleltään ruotsalainen tyttökoulu. Toukokuun 1 päivänä 1888 myönnettiin kolleegalle A. E. Snellman'ille ero virastaan, jonka jälkeen uskonnon ja suomen kielen kolleeganvirkaan Joulukuun 7 päivänä 1889 valtuutettiin filosofianmaisteri Edvin Gustaf Snellman.

Sittenkun opettajatar S. E. Granstedt Joulukuun 16 päivänä 1887 oli saanut eron virastaan, valtuutettiin Toukokuun 26 päivänä 1888 Kuopion ruotsalaisen tyttökoulun opettajatar A. M. af Enehjelm saksan kielen opettajattareksi, ja sittenkun opettajattarelle E. Nylander'ille Kesäkuun 11 päivänä 1889 oli myönnetty ero virastaan, määrättiin Lokakuun 22 päivänä 1889 Hedvig Emilia Stenberg kahtena koetusvuotena hoitamaan ranskan kielen ja käsitöiden opettajattarenvirkaa.

Muutamia vähempiä rahamääriä on erilaisiin tarkoituksiin myönnetty, niinkuin koulun pihamaan tasoitusta ja puiden istutusta varten siihen, tarpeellisten luonnonhistoriallisten ja fysikallisten opetusvälikappaleitten hankkimiseksi y. m.

Koulussa kävi noina kolmena kysymyksenalaisena lukuvuonna eri vuosina 90, 102 ja 98 oppilasta.

Kouluneuvosto: Kunnallispormestari A. Hasselblatt, lääninkamreeri J. G. Hortling, kaupunginlääkäri P. A. Bäckvall sekä rouvat R. Snellman ja J. Elfving.

Opetuskieleltään suomalainen tyttökoulu. Lukuvuoden 1887—1888 alussa oli ainoastansa johtajattaren paikka varsinaisesti täytetty. Koulun kolleegan- ja opettajattarenvirkoja on vähitellen täytetty seuraavalla tavalla.:

Historian, maantieteen ja suomen kielen kolleeganvirkaan valtuutettiin Joulukuun 7 päivänä 1887 paikkakunnan entisen reaalikoulun kolleega O. V. W. Hohenthal ja matematiikan ja fysiikan kolleeganvirkaan filosofianmaisteri Santeri Dahlström, sekä uskonnon ja ruotsin kielen kolleeganvirkaan Joulukuun 4 päivänä 1888 filosofianmaisteri Johan Abraham Maunu, joka Syyskuun 1 päivästä 1889 muutti lehtorinvirkaan paikkakunnan ruotsalaisessa lyseossa. Viimemainittua kolleeganvirkaa ei ole lukuvuoden 1890—1891 alussa vielä varsinaisesti täytetty.

Marraskuun 19 päivänä 1887 annettiin Naima Lundström'ille valtuuskirja opettajattarenvirkaan maantieteessä, historian luennossa ja ranskan kielessä, Joulukuun 7 päivänä 1887 opettajattarenvirkaan saksan kielessä Stella Alfthan'ille ja Huhtikuun 4 päivänä 1888 opettajattarenvirkaan ranskan kielessä Aina Sundborg'ille.

Joulukuun 13 päivänä 1887 määrättiin Charlotta Elisabeth Lundström piirustuksen ja kaunokirjoituksen opettajattareksi, ja Lokakuun 3 päivänä 1890 koetteeksi määrätty laulunopettaja Karl August Bäckman ja voimistelun opettajatar Ellen Emilia Wählberg kumpikin virkaansa.

Erityisiä satunnaisia rahamääriä on erilaisiin tarkoituksiin myönnetty, muun muassa Kesäkuun 12 päivänä 1890 yhteensä 2,671 markkaa luonnonhistorian opetusvälikappaleitten, pianiinon y. m. ostamiseksi.

Koulussa kävi lukuvuosina 1887—1890 eri vuosina 78, 73 ja 79 oppilasta.
Koulunewosto: sama kuin ruotsalaisen tyttökoulun.

Raahе.

Alkeiskoulu. Lokakuun 5 päivänä 1888 määrättiin kolleega G. A. Wangel laulun opettajaksi ja Huhtikuun 19 päivänä 1890 voimistelun opettajaksi. Sittenkun entinen apulaiskolleega A. L. Beyrath oli muuttanut kolleeganvirkaan Sortavalan alkeiskoulussa, määrättiin Lokakuun 12 päivänä 1888 filosofianmaisteri Johan Wilhelm Juvelius apulaiskolleegaksi opetusvelvollisuudella latinassa, historiassa ja maantieteessä. Rehtoriksi määräsi Ylihallitus Toukokuun 29 päivänä 1890 v. t. rehtorin, kolleega H. A. Ingman'in.

Helmikuun 13 päivänä 1889 suostui Keisarillinen Senaatti siihen että, sittenkun eläkerahasto oli nauttinut yhden vuoden säästön venäjän ja saksan kielten opettajanviroista Raahen ja Kajaanin alkeiskouluissa, näiden virkojen palkkiot sen jälkeen saisivat tulla vähentämättä niiden haltijoille, vaikk'ei heille, virkojen väliaikaiseen laatuun nähden, voitaisi antaa niihin virkaanvahvisturkirjaa.

Oppilasluku oli noina kolmena lukuvuonna eri vuosina 29, 31 ja 38.

Koulunewosto: Pormestari A. Luoma (puheenjohtajana), kaupunginlääkäri F. E. Wasz ja kauppias K. Almgren.

Kajaani.

Alkeiskoulu. Helmikuun 19 päivänä 1889 määrättiin filosofianmaisteri Robert Wilhelm Lindgrén kahtena koetusvuotena hoitamaan latinan, maantieteen ja historian kolleeganvirkaa. Apulaiskolleegaksi opetusvelvollisuudella suomen ja ruotsin kielissä määrättiin Lokakuun 18 päivänä 1889 filosofiankandidaatti Filip Leonard Petander.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega Ticcander.

Tammikuun 28 päivänä 1888 vahvistettiin raatimies A. Rimpiläisen kanssa tehty kontrahti kouluhuoneuston rakentamisesta hyväksytyyn pohjapiirroksen mukaan ynnä tarpeellisten ulkokuoneiden ehdolla että huoneustot vuokrattaisiin kymmeneksi vuodeksi 1,800 markan vuotuisesta vuokrasta ja että puoli vuokramäärästä mainitulta ajalta suoritettaisiin edeltäkäsän rakennuslainaksi, josta olisi maksettava 4 % Syyskuun 1 päivään 1889, jolloin rakennuksen tulisi olla valmis. Täten on oppilaitos saanut tilavan ja tarkoituksenmukaisen kouluhuoneuston.

Tammikuun 18 päivänä 1889 myönnettiin 280 markkaa vuodessa kreikkalais-venäläistä uskonnon-opetusta varten maksettavaksi toistaiseksi ja niin kauvan kuin tarve vaatisi, ja määrättiin samalla että rehtori saisi korkeintaan 5 markkaa suorittaa kustakin lukutunnista sekä veloitettiin rehtori kunkin lukuvuoden lopussa lähettämään Ylihallitukseen tilin ohessa myös ilmoituksen siitä, minä päivinä ja tunteina vuodessa mainittu uskonnon-opetus on tapahtunut, joka ilmoitus olisi lähetettävä Kirkollisasiain Toimituskuntaan.

Venäjän ja saksan kielten opettajainten palkansäästöistä on mainittu edellisestä koulusta kerrottaessa.

Osaksi uusien huonekalujen ja kaluston hankkimiseksi on myönnetty rahamääriä kaikkiaan 722 markan arvosta.

Koulussa on noina kolmena lukuvuonna käynyt eri vuosina 35, 35 ja 27 oppilasta.

Kouluneuvosto: Piirilääkäri K. E. Inberg (puheenjohtajana), metsänhoitaja F. Gebhard, kauppiat C. G. Berg ja A. Rimpiläinen sekä nahkuri A. Tervo.

Tornio.

Alkeiskoulu. Joulukuun 10 päivänä 1887 annettiin valtuuskirja filosofian- ja maisterille Juho Mansikalle maantieteen, historian ja latinan kolleganvirkaan; Lokakuun 16 päivänä 1888 määrättiin koetteeksi määrätty venäjän kielen opettaja V. E. Tamelander ja Lokakuun 30 päivänä 1889 laulun opettaja Aksel Westerlund virkoihinsa.

Rehtorintointa on edelleen hoitanut kolleega J. U. Nordberg.

Ylimääräisiä rahamääriä on myönnetty osaksi uusien huonekalujen hankkimiseksi kuin myöskin eläintieteellisiä opetusvälikappaleita varten.

Armollisessa kirjeessä Helmikuun 5 päivältä 1890 määrättiin että Tornion kolmiluokkainen alkeiskoulu laajennettaisiin neljäloukkaiseksi, jonka ohessa armossa myönnettiin lupa saada ottaa myöskin tyttöjä kouluun oppilaiksi, ollen he velvolliset suorittamaan samallaiset lukukausimaksut, mitkä ovat vahvistetut tyttökouluille, joista maksuista kaksikymmentä markkaa kultakin oppilaalta saataisiin käyttää erityisen katsannon hankkimiseksi nais-oppilasten suhteen. Tätä katsantoa pitämään ja toistaiseksi opettamaan kaunokirjoitusta ja piirustusta määrättiin Syyskuun 15 päivänä 1890 rouva E. Nordberg.

Keisarillisen Senaatin kirjeessä Helmikuun 5 päivältä 1890 määrättiin että latinan opetuskustannus oppilaitoksessa edelleen olisi suoritettava Baeck'in lahjoitusrahastosta.

Koulussa on noina kolmena lukuvuonna käynyt eri vuosina 37, 45 ja 49 oppilasta.

Kouluneuvosto: Apteekkari F. G. Berg (puheenjohtajana), kihlakunnantoumari K. J. Boström, raatimies G. A. Govenius, tehtailija J. Åström ja piirilääkäri G. Appelberg.

III. Yksityiset koulut.

Helsinki.

Toukokuun 4 päivänä 1888 sai koulunjohtajatar J. M. Sahlberg luvan, säilyttämällä hänen yksityiselle *tyttökoululleen* myönnetyn valtioavun, muuttaa koulussa luokka luokalta opetuskielen suomeksi ruotsin asemesta. Joulukuun 4 päivänä samana vuonna suostui Ylihallitus neiti I. L. Bergroth'in tekemään anomukseen saada vuodesta 1889 alkaen ottaa haltuunsa hakijalle luovutetun koulun ynnä sen ylläpitämiseksi myönnetyn valtioavun. Toukokuun 2 päivänä 1890 siirrettiin mainittu lupa samallaisilla ehdoilla neiti V. Laurell'ille. Oppilasluku 1887—1890: 102, 102, 91.

Toukokuun 4 päivänä 1888 vapautettiin armossa koulunjohtajatar H. Tavaststjerna velvollisuudesta antaa maksutonta opetusta vähintäänkin kahdelletoista varattomalle oppilaalle saadaksensa nauttia sitä ennen hänen yksityiselle *ruotsalaiselle tyttökoululleen* myönnettyä apurahaa. Armollisella päätöksellä Lokakuun 9 päivältä 1889 myönnettiin koululle edelleen apua yleisistä varoista 9,000 markkaa vuodessa suoritettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1889 ja ehdolla että toista kotimaista kieltä ehdottomasti opetetaan kaikille oppilaille. Oppilasluku 1887—1890: 145, 159 ja 167.

Toukokuun 17 päivänä 1888 saivat yliopettaja V. Heikel, kollegin-asessori U. Kurtén, yksityisopettajatar H. Alfthan ja filosofianmaisteri A. Lönnbeck luvan Helsingin kaupunkiin perustaa *Uudeksi ruotsalaiseksi yhteiskouluksi* nimitetyn opetuskieltään ruotsalaisen oppilaitoksen poikia ja tyttöjä varten, jota oppilaitosta tulisi johtamaan johtaja yksissä neuvoin johtajattaren kanssa ja joka avattaisiin lukuvuoden 1888—1889 alusta vähintäänkin kolmella alimmalla luokalla sitten vähitellen jatkettavaksi yhdeksänluokkaiseksi oppilaitokseksi, ja jossa oppilaitoksessa opetettaisiin tavallisia koulu-aineita ja käsitöitä sekä terveys-oppia. Lokakuun 16 päivänä 1889 julistettiin, alamaisestä anomuksesta, oppilaitos oikeutetuksi Aleksanderin Yliopistoon päästämään oppilaitansa, sikäli kuin ne ovat tahi tulevat oikeutetuksi pääsemään Yliopistoon. Oppilasluku 1888—1889: 25 poikaa ja 28 tyttöä; 1889—1890: 43 poikaa ja 51 tyttöä.

Joulukuun 19 päivänä 1888 suotiin armossa koulunjohtajattarelle Ch. A. Pipping'ille neljän alemman luokan ylläpitämiseksi hänen asianomaisella luvalla syyslukukauden alusta 1885 Helsingin kaupunkiin perustamassansa yksityisessä opetuskieltään ruotsalaisessa *lyseossa poikia ja tyttöjä varten* yleisistä varoista

yhteensä 6,000 markan suuruisen vuotinen apuraha maksettavaksi viiden vuoden aikana, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1888. Oppilasluvu 1887—1888: 36 poikaa ja 52 tyttöä; 1888—1889: 54 p. ja 66 t.; 1889—1890: 73 p. ja 87 t.

Maaliskuun 20 päivänä 1889 myönnettiin, johtokunnan tekemästä alamaisesta anomuksesta, *Uudelle ruotsalaiselle oppilaitokselle* samallinen oikeus päästää oppilaita Aleksanderin Yliopistoon, kuin on maamme täydellisillä lyseoilla. Oppilasluvu 1887—1890: 212, 249 ja 270.

Maaliskuun 30 päivänä 1889 myönnettiin Helsingin yksityisen uuden ruotsalaisen yhteiskoulun johtajattarelle *H. Alfthan'ille* lupa perustaa kouluunsa valmistava kaksiluokkainen *ruotsalainen pikkukoulu* lapsia varten kuudennen ja kymmenennen ikävuoden välillä.

Toukokuun 24 päivänä 1889 sallittiin insinöörin R. Huber'in useampien Helsingin kaupunkilaisten kanssa tähän kaupunkiin perustaa ja ylläpitää *täydellinen opetuskielettään ruotsalainen oppilaitos tyttöjä varten*, jota on ollut aikomus avata Syyskuun 1 päivänä 1889 kahdella, ehdollisesti kolmella luokalla, ja sitten laajentaa vuosi vuodelta yhdellä uudella luokalla, kunnes oppilaitos on saavuttanut lopullisen järjestyksensä kahdeksalla varsinaisella koululuokalla ja yhdeksännellä täydennysluokalla niitä varten, jotka haluaisivat valmistautua ylioppilastutkintoon tahi pääsyä varten korkeampaan erityis-oppilaitokseen.

Kesäkuun 14 päivänä 1889 myönnettiin suomenkielisen yhteiskoulun johtajattarelle L. Hagman'ille, käsityön-opettajattarelle V. Hjelt'ille ja kansakoulunopettajattarelle E. Enroth'ille lupa perustaa Syyskuun 1 päivästä 1889 Helsingin kaupunkiin kaksiluokkainen *suomenkielinen valmistava koulu*, jossa opetettaisiin seitsemännen ikävuotensa täyttäneille lapsille sellaisia alkeistietoja, joita vaaditaan yhteiskouluihin ja tyttökouluihin pääsemistä varten, kuin myöskin vast'edes laajentaa koulua yhdellä korkeammalla luokalla lyseoihin valmistamista varten ja sen lisäksi yksivuotisella lastentarhalla kuuden vuoden ikäisiä lapsia varten.

Kesäkuun 19 päivänä 1889 myönnettiin armossa, siitä tehdystä esityksestä, Helsingin kaupunkiin perustetun *Helsingin oppilaitos poikia ja tyttöjä varten* nimisen yksityisen koulun johtokunnalle, oppilaitoksen II—V luokkain ylläpitämiseksi, yleisistä varoista apua yhteensä 6,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden aikana, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1888. Lokakuun 9 päivänä 1889 julistettiin, siitä tehdyn alamaisen anomuksen johdosta, oppilaitos oikeutetuksi Yliopistoon päästämään oppilaitaan, sikäli kuin ne ovat oikeutetut tahi tulevat oikeutetuksi Yliopistoon pääsemään. Oppilasluvu 1887—1888: 71 poikaa ja 110 tyttöä; 1888—1889: 90 p. ja 118 t.; 1889—1890: 117 p. ja 143 t.

Lokakuun 9 päivänä 1889 suotiin armossa, tehdystä alamaisesta hakemuksesta vuonna 1886 perustetun yksityisen *suomalaisen yhteiskoulun* johtokunnalle apua yleisistä varoista, oppilaitoksen II—V luokkain ylläpitämiseksi yhteensä 6,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1889.

Oppilasluku 1887—1888: 28 poikaa ja 22 tyttöä; 1888—1889: 48 p. ja 32 t., 1889—1890: 66 p. ja 52 t.

Toukokuun 9 päivänä 1890 saivat Helsingin reaallyseon kolleegat *E. Lindgren* ja *F. Lilius* luvan perustaa *kaksiluokkaisen koulun* oppilaitten valmistamista varten mainittuun lyseoon.

Loviisa.

Tammikuun 18 päivänä 1889 sai Loviisan alkeiskoulun v. t. rehtori *K. K. Nyström* luvan perustaa sinne *kaksiluokkaisen koulun* niin hyvin poikia kuin tyttöjä varten valmistaa kseen oppilaita valtion oppilaitoksiin pääsemistä varten.

Tammisaari.

Heinäkuun 15 päivänä 1890 annettiin yksityisopettajattarelle *I. Granqvist'ille* lupa perustaa Tammisaaren kaupunkiin *kaksiluokkainen koulu* tarkoituksella valmistaa niin hyvin poikia kuin tyttöjä valtion alkeiskouluihin pääsemistä varten.

Turku.

Tammikuun 20 päivänä 1888 suotiin armossa johtajattarelle *N. Wiander'ille* hänen neljäloukkaisen *valmistavan koulunsa* kummallekin korkeammalle luokalle apua yleisistä varoista 500 markkaa eli yhteensä 1,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1886. Oppilasluku 1887—1888: 58 poikaa ja 45 tyttöä; 1888—1889: 54 p. ja 46 t.; 1889—1890: 51 p. ja 45 t.

Toukokuun 15 päivänä 1888 oikeutti Ylihallitus yksityisopettajattaren *A. K. Lilius'en* ottamaan haltuunsa seuraavan Syyskuun 1 päivästä n. k. *Heurlin'in tyttökoulun*. Lokakuun 9 päivänä 1889 suotiin koululle armossa korotettu apu yleisistä varoista kaikkiaan 4,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1889 sinä aikana, mikä alkuperäiselle 1,600 markan suuruiselle rahamäärälle vielä olisi jälellä, eli Syyskuun 1 päivään 1895. Oppilasluku 1887—1890: 76, 76 ja 75.

Kesäkuun 27 päivänä 1888 myönnettiin apulaislehtorille tohtori *R. F. Rancken'ille* ja kielenopettajattarelle *Ch. Finström'ille* ynnä muille lupa perustaa *Turun yhteiskoulu* niminen opetuskieliltään ruotsalainen oppilaitos poikia ja tyttöjä varten, jota oppilaitosta tulisi johtamaan nimitetyt hakijat johtajana ja johtajattarena ja jota olisi tarkoitus jatkaa yhdeksänluokkaiseksi lyseoksi päästääksensä Yliopistoon niitä oppilaita, jotka asetuksen mukaisesti voivat olla siihen oikeutettuja. Oppilasluku 1889—1890: 28 poikaa ja 38 tyttöä.

Syyskuun 7 päivänä 1888 antoi Ylihallitus luvan neiti *F. Bergman'ille* edelleen ylläpitää rouvien A. Wulff'in, syntyänsä Eklund, ja H. Panelius'en, syntyänsä Hertzman, Ylihallituksen päätöksen nojalla Kesäkuun 1 päivänä 1885 haltuunsa ottamaa *valmistavaa koulua*.

Joulukuun 19 päivänä 1888 suotiin armossa *opetuskieleltään suomalaiselle tyttökoululle*, joka Syyskuun 1 päivästä 1887 oli laajennettu viidennellä luokalla, 4,000:sta 6,000:nteen markkaan korotettu vuotinen valtioapu maksettavaksi viiden vuoden aikana Syyskuun 1 päivästä 1888. Oppilasluku 1887—1890: 71, 82 ja 82.

Rauma.

Lokakuun 9 päivänä 1889 suotiin armossa kahden korkeamman luokan ylläpitämiseksi yksityisessä *opetuskieleltään suomalaisessa tyttökoulussa* apua yleisistä varoista yhteensä 1,600 markkaa vuodessa maksettavaksi viitenä vuonna Syyskuun 1 päivästä 1889, ehdolla että oppilasten maksut mainituilla luokilla määrätään vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksille on vahvistettu.

Wiipuri.

Tammikuun 20 päivänä 1888 suotiin armossa opettajattarille S. E. Qvist'ille ja H. K. Lilius'elle sen yksityisen *valmistavan koulun* ylläpitämiseksi, jossa oppilaita valmistetaan pääsyä varten, muun ohessa, paikkakunnan ruotsalaiseen tyttökouluun, yleisistä varoista apua laskettuna 600 markkaa kummallekin koulun korkeammalle toimessa olevalle luokalle, eli yhteensä 1,200 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa, laskettuna Heinäkuun 1 päivästä 1888.

Lokakuun 9 päivänä 1889 suotiin armossa koulunjohtajattarelle Eva Helena Sirelius'elle hänen hoitamansa *opetuskieleltään suomalaisen yksityisen valmistavan koulun* ylläpitämiseksi apua yleisistä varoista, laskettuna 500 markkaa koulun kummallekin luokalle, eli yhteensä 1,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden aikana, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1888.

Asianomaisten siitä tekemästä hakemuksesta oikeutti Ylihallitus Huhtikuun 24 päivänä 1888 opettajattaren *Marie Schlegel'in* seuraavan Syyskuun 1 päivästä haltuunsa ottamaan rouva I. Behm'in yksityisen *saksalaisen tyttökoulun* säilyttämällä sille myönnetyn valtioavun. Tämä koulu, jossa lukuvuonna 1887—1888 kävi 29 ja seuraavana lukuvuonna 25 oppilasta, on lakannut toimestaan.

Kotka.

Joulukuun 19 päivänä 1889 suotiin armossa koulunjohtajattarelle A. Henrikson'ille hänen perustamansa yksityisen *tyttökoulun*, johon kuuluu kolme val-

mistavaa ja neljä varsinaista koululuokkaa, ylläpitämiseksi, yleisistä varoista apua kaikkiaan 4,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1888, ehdolla että oppilasten maksut vastaavat maksuja valtion tyttökouluissa. Oppilasluku 1887—1888: 11 poikaa ja 41 tyttöä; 1888—1889: 14 p. ja 46 t.; 1889—1890: 15 p. ja 62 t.

Heinola.

Kolleegain K. W. F. Boisman'in ja P. N. Chrons'in perustama valtioavulla ylläpidetty yksityinen *tyttökoulu* lakkasi toimestaan lukuvuoden 1888—1889 lopussa. Tämän johdosta olivat koulun omistajat alamaisuudessa pyytäneet ei ainoastansa lupaa saada mainitun tyttökoulun sijaan seuraavan lukuvuoden alusta perustaa pojille ja tytöille yhteistä kaksiluokkaista opetuskieleltään suomalaista *valmistavaa koulua* vaan myöskin että hakijat saisivat tuon uuden koulun johtajina nauttia puolta, siitä 3,000 markan suuruudesta valtioavusta, joka Syyskuun 1 päivästä 1884 viiden vuoden ajaksi oli myönnetty mainitun yksityisen tyttökoulun ylläpitämiseksi, eli 1,500 markkaa vuodessa. Päätöksessä Heinäkuun 13 päivältä 1889 myöntyi Keisarillinen Senaatti sanotun uuden koulun perustamiseen, mutta ei katsonut, kosk'ei tämä ollut ollut toimestaan sitä varten määrättyä vähintäänkin kahta vuotta, olevan syytä hakemukseen muutoin myöntyä.

Savonlinna.

Marraskuun 3 päivänä 1888 saivat Savonlinnan reaalilyseon kolleega *A. Snellman* ja opettaja *Evert Lindbohm* luvan perustaa *kaksiluokkaisen koulun* valmistamaan oppilaita pääsemään niin hyvin lyseoihin kuin tyttökouluihin.

Kuopio.

Tammikuun 20 päivänä 1888 myönnettiin arnessa Kuopion kaupunkiin vuonna 1867 perustetun ja asianomaisella luvalla ylläpidetyn yksityisen *valmistavan koulun* johtajattarelle *Benedikta Stenius'elle* apua yleisistä varoista laskettuna 500 markkaa kumpaakin koulun kahta korkeampaa luokkaa kohti, eli kaikkiaan 1,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1887.

Kesäkuun 27 päivänä 1889 myönnettiin arnessa viiden alemman luokan ylläpitämiseksi yksityisessä *ruotsalaisessa reaalilyseossa poikia ja tyttöjä varten* apua yleisistä varoista, laskettuna 2,500 markkaa kummallekin kahdelle alimmalle luokalle ja 4,000 markkaa kullekin kolmelle seuraavalle luokalle III—V, eli yhteensä 17,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi kuuden vuoden kuluessa, lasket-

tuna Syyskuun 1 päivästä 1888, ehdolla että oppilasten lukukausimaksut määrätään vähintäänkin yhtä suuriksi kuin valtion oppilaitoksissa on vahvistettu kumpaakin sukupuolta varten. Oppilasluku 1887—1888: 63 poikaa ja 18 tyttöä; 1888—1889: 55 p. ja 39 t.; 1889—1890: 48 p. ja 43 t.

Toukokuun 17 päivänä 1888 annettiin rehtorille J. Schwartzberg'ille useampien henkilöitten asiamiehenä lupa paikkakunnan naissivistyksen edistämiseksi lukuvuoden 1888—1889 alusta avata *kaksiluokkainen opetuskieleltään suomalainen jatko-opisto*, jossa olisi aikomus järjestää opetus saman suunnitelman mukaan, mikä on vahvistettu valtion jatko-opistojen ensimmäistä ja toista luokkaa varten.

Joensuu.

Toukokuun 9 päivänä 1890 sai neiti *Helena Ryytänen* luvan perustaa kolmi-luokkaisen opetuskieleltään suomalaisen yhteiskoulun valmistamaan oppilaita pääsemään lyseoihin ja tyttökouluihin.

Nikolainkaupunki.

Toukokuun 4 päivänä 1889 myönnettiin yksityisopettajattarelle Elin Elise Kock'ille lupa edelleen ylläpitää perustamaansa *valmistavaa koulua poikia ja tyttöjä varten*.

Kun armollisella päätöksellä Maaliskuun 27 päivänä 1885 yksityiselle *suomalaiselle lyseolle* myönnetty valtioapu tulisi luokka luokalta lakkaamaan siinä määrässä kuin ne oppilaat, jotka olivat otetut korkeammille luokille, joutuisivat oppilaitoksesta poistumaan, oli oppilaitoksen johtokunta kuitenkin, viidennen luokan ylösmuuttamisen jälkeen, joka lukuvuonna 1887—1888 oli alin yksityisluokka, seuraavan lukuvuoden alussa pannut toimeen uuden yksityisen viidennen luokan. Tämän johdosta pyysi johtokunta alamaisuudessa, että valtio ottaisi lyseon siten huostaansa, että paikkakunnan suomalainen alkeiskoulu vuosi vuodelta jatkettaisiin yhdellä luokalla, kunnes se tulisi järjestetyksi täydelliseksi klassilliseksi lyseoksi, tahi, jos tämä vielä pidettäisiin liian aikaisena ja enemmän kokemusta katsottaisiin pitävän saada, että siinä tapauksessa suomalaiselle yksityislyseolle, joka vastaisi neljää korkeinta luokkaa valtion klassillisissa lyseoissa, armossa myönnettäisiin valtioapua, laskettuna 4,000 markkaa kultakin luokalta, yhteensä 16,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi kymmenen vuoden kuluessa Syyskuun 1 päivästä 1888. Tähän alamaiseen anomukseen suostuttiin siihen määrään, että armollisella päätöksellä Lokakuun 9 päivänä 1889 kysymyksenalaisen lyseon johtokunnalle, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1889, oppilaitoksen ylläpitämiseksi armossa suotiin valtioapua yhteensä 16,000 markkaa, maksettavaksi viitenä vuonna, eli Syyskuun 1 päivään 1894. Oppilasluku 1887—1890 51, 60 ja 53.

Kristiina.

Lokakuun 9 päivänä 1889 suotiin arnessa yksityisen *tyttökoulun* johtokunnalle edelleen apua koulun ylläpitämiseksi yhteensä 4,600 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa Syyskuun 1 päivästä 1889. Oppilasluku 1887—1890: 47, 47 ja 47.

Pietarsaari.

Toukokuun 4 päivänä 1888 myönsi Keisarillinen Senaatti *alkeiskoulun* yksityisen *kolmannen luokan* ylläpitämiseksi, Pietarsaaren kaupunginvaltuusmiehille apua 1,500 markkaa vuodessa maksettavaksi Baeck'in lahjoitusrahaston koroista viiden vuoden kuluessa, laskettuna Syyskuun 1 päivästä 1888, ehdolla että mainitun luokan oppilaille hankitaan tilaisuus latinan opetukseen.

Kokkola.

Joulukuun 19 päivänä 1888 suotiin arnessa johtajattarelle M. Wallin'ille hänen yksityisen *tyttökoulunsa* ylläpitämiseksi valtioapua yhteensä 3,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa Syyskuun 1 päivästä 1888. Oppilasluku 1887—1890: 30, 30 ja 40.

Jyväskylä.

Lokakuun 9 päivänä 1889 myönnettiin arnessa kolleegoille H. E. W. Ekelund'ille ja A. A. Jansson'ille heidän yksityisen opetuskielensä suomalaisen *yhteiskoulunsa* ylläpitämiseksi valtioapua yhteensä 1,000 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa, Syyskuun 1 päivästä 1889.

Oulu.

Joulukuun 22 päivänä 1887 suotiin arnessa överstin-leskirouvan S. Gahmberg'in ylläpitämälle *kolmeluokkaiselle koululle*, jonka tarkoituksena on oppilaiden valmistaminen paikkakunnan *ruotsalaiseen* tyttökouluun ja lyseoon, apua yleisistä varoista laskettuna 600 markkaa kummallekin koulun kahdelle korkeammalle luokalle eli 1,200 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa Syyskuun 1 päivästä 1887.

Tammikuun 20 päivänä 1888 annettiin arnessa lehtorille M. Rosendal'ille ja kolleegalle S. A. Westerlund'ille kahden korkeamman luokan ylläpitämiseksi heidän *opetuskielensä suomalaisessa valmistavassa koulussa* apua yleisistä va-

roista, laskettuna 600 markkaa kummallekin luokalle, eli 1,200 markkaa vuodessa, maksettavaksi viiden vuoden kuluessa Syyskuun 1 päivästä 1887.

Kolmenvuoden-aikana 1887—1890 on myönnetty lupa perustaa 2 uutta yksityistä yhteiskoulua, kumpikin täydellisellä oppikurssilla, nimittäin Uusi ruotsalainen yhteiskoulu Helsinkiin ja Oppilaitos poikia ja tyttöjä varten Turkuun, kuin myöskin yksi yksityinen täydellinen oppilaitos tyttöjä varten Helsinkiin. Kuopioon on naissivistyksen edistämiseksi perustettu yksityinen jatko-opisto ja yksityisenä laitoksena olleen Haminan tyttökoulun on ottanut kunta huostaansa. Sitä paitsi on 9 uutta yksityistä valmistavaa koulua asianomaisella luvalla perustettu. Näissä on viidessä ruotsi ja neljässä suomi opetuskielenä. Oikeus Yliopistoon päästäseen on myönnetty Uudelle ruotsalaiselle yhteiskoululle, Oppilaitokselle poikia ja tyttöjä varten ja Uudelle ruotsalaiselle oppilaitokselle, kaikki Helsingissä.

Oppilasten lukumäärä oli yksityisissä oppilaitoksissa, sikäli kuin ilmoituksia siitä on Ylihallitukselle tullut, seuraava:

	Poikia.	Tyttöjä.	Äidinkieli.	
			Ruotsi.	Suomi.
1887—1888	1,325.	2,258.	2,438.	994.
1888—1889	1,463.	2,369.	2,632.	1,061.
1889—1890	1,481.	2,443.	2,721.	1,095.

Helsingissä Toukokuun 8 päivänä 1891.

L. Lindelöf.

C. G. Estlander.

G. Frosterus.

Karl Synnerberg.

Carl Svibergson.

